

Рівненський державний гуманітарний університет
Філологічний факультет
Кафедра української мови

Дипломна робота
на здобуття освітнього ступеня магістра

Виконала здобувачка вищої
освіти II курсу групи У-61
спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності
014.01 (Українська мова і література)
Юлія КОЗАЧЕНКО

Керівник – Олександр АНТОНЧУК,
кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент - Валентина ВІТЮК,
доктор педагогічних наук, професор

Рівне – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ	
1.1. Поняття інтерактивного навчання в лінгводидактиці.....	6
1.2. Типологія мультимедійних технологій організації навчального процесу в старших класах.....	15
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ ІІ. СИСТЕМА РОБОТИ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	
2.1. Стан досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання....	25
2.2. Опис експериментальної методики.....	30
2.3. Аналіз результатів експериментального навчання.....	48
Висновки до розділу 2.....	59
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	63

ВСТУП

Актуальність дослідження. Використання мультимедійних технологій є однією з перспективних альтернативних можливостей організації освітнього процесу. Особливо актуальними для педагогів стали питання: як організувати роботу з використанням мультимедійних технологій, які засоби взаємодії використовувати в інформаційному середовищі та які інтерактивні методи навчання є найефективнішими у дистанційному форматі.

Впровадження інтерактивних технологій навчання підвищує та вдосконалює ефективність освітнього процесу, який значною мірою залежить від рівня підготовки педагогів до реалізації дистанційного навчання, а також від готовності здобувачів освіти навчатися в умовах дистанційної освіти. Для ефективного освітнього процесу, що включає інтерактивні технології в умовах дистанційного навчання, важливими є науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення.

Багато викладачів навчальних закладів опинилися перед необхідністю освоїти в найкоротший термін нові формати дистанційного навчання. Одним із таких форматів є різні онлайн-платформи. Використання цих платформ для дистанційного навчання зумовлене поточною ситуацією, що призвела до необхідності покращення якості освітнього процесу в умовах війни, розширення можливостей навчального середовища та підвищення ефективності навчання.

Об'єктом дослідження є процес навчання учнів старшої школи на уроках української мови.

Предмет дослідження – закономірності використання мультимедійних технологій інтерактивного навчання української мови у старших класах.

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальному застосуванні мультимедійних технологій інтерактивного навчання української мови у старших класах.

Поставлена мета зумовлює необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

1. Проаналізувати феномен інтерактивного навчання на уроках української мови.
2. Описати типологію мультимедійних технологій організації навчального процесу в старших класах.
3. Проаналізувати ефективність застосування мультимедійних технологій інтерактивного навчання на уроках української мови у старших класах.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що у ній систематизовано сучасні погляди на проблему використання мультимедійних технологій навчання української мови у старших класах.

Методи дослідження:

- теоретичні – аналіз і узагальнення педагогічної і методичної літератури, навчальних програм;
- емпіричні (бесіди, педагогічне спостереження, аналіз навчальних ситуацій, констатувальний, формувальний та контрольний експеримент);
- математичні – кількісний та якісний аналіз експериментальних даних.

Практична цінність роботи полягає в тому, що отримані результати та розроблені підходи до організації інтерактивного навчання учнів старших класів із використанням мультимедійних технологій можуть бути використані у навчальному процесі, а також при розробці навчальних посібників та методичних вказівок із названої дисципліни, зокрема в умовах дистанційного та змішаного форматів навчання.

Апробація і впровадження результатів дослідження відбулося під час виступу на V Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку лінгвістики та лінгводидактики» (Національний університет водного господарства та природокористування, травень 2024 р.) й упродовж проходження педагогічної практики.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, в яких виділено підрозділи; висновків до кожного розділу та загальних висновків, списку використаної літератури.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ

1.1. Поняття інтерактивного навчання в лінгводидактиці

Основними моделями навчання є активна, пасивна та інтерактивна. Ще в 60-х роках ХХ ст. Я. Голант виділив перші дві залежно від участі здобувачів освіти у навчальній діяльності. Різновидом активної моделі є інтерактивна.

Інтерактивний (від лат. «inter» – взаємний, «act» – діяти) – означає взаємодію в режимі розмови, діалогу з будь-ким. Інакше кажучи, на відміну від активних методів, інтерактивні орієнтовані на більш комплексну взаємодію учнів не тільки з учителем, а й між собою та на домінування активності учнів у навчальному процесі.

Учень стає повноправним учасником освітнього процесу, його досвід виступає основним джерелом педагогічних знань. Учитель (ведучий) не дає готових знань, а спонукає учасників до самостійного пошуку. Порівняно з традиційним, в інтерактивному навчанні змінюється взаємодія вчителя та учня: діяльність вчителя поступається місцем активності учнів, а завданням вчителя стає створення умов для їх ініціативи. Учитель відмовляється від ролі своєрідного фільтра, який пропускає через нього навчальну інформацію, і бере на себе функцію помічника в роботі, одного з джерел інформації [16, с.145].

Інтерактивні методи можна розглядати як способи посиленої цілеспрямованої діяльності педагога і учнів щодо організації взаємодії між собою і міжсуб'єктної взаємодії всіх учасників педагогічного процесу для створення оптимальних умов розвитку.

Інтерактивна взаємодія являє собою процес спільної діяльності педагога і учнів, атрибутами якого є: просторова й тимчасова

співприсутність учасників, що створює можливість особистого контакту між ними; наявність загальної мети, передбачуваного результату діяльності, що відповідає інтересам всіх і сприяє реалізації потреб кожного; планування, контроль, корекція і координація дій; поділ єдиного процесу співпраці, спільної діяльності між учасниками; виникнення міжособистісних відносин. Інтерактивна взаємодія - це інтенсивна комунікативна діяльність учасників педагогічного процесу, різноманітність та зміна видів і форм, способів діяльності [16, с.146].

Мета інтерактивної взаємодії полягає в трансформації та покращенні моделей поведінки і діяльності учасників педагогічного процесу. Серед основних засобів і провідних ознак інтерактивної взаємодії можна виділити: полілог, діалог, креативність, смислотворчість, мислетворчість, міжсуб'єктні відносини, свободу вибору, ситуацію успіху, позитивний і оптимістичний підхід до оцінювання, а також рефлексію.

На перших етапах навчання, використовуються рольові ігри. Д. Н. Кавтарадзе виділяє кілька видів рольових ігор: рольова гра в формі дискусії і спеціальна рольова гра, для проведення якої необхідно сформулювати і усвідомити сенс ситуації [16].

Принципами рольової гри як методу взаємодії учасників освітнього процесу є:

- по-перше, рольова гра передбачає прийняття учасниками на себе певних ролей, реалізація яких вимагає від них додаткових знань, що відносяться до прийнятої ролі. Учасники рольової гри мають різні цілі та виконують різні ролі, що сприяє розвитку умінь і навичок, які допомагають у вирішенні проблем особистісного, життєвого самовизначення;
- по-друге, рольова гра передбачає наслідування її учасниками дійсності в мовленнєвій і немовленнєвій поведінці;

- по-третє, взаємодія учасників гри відбувається не лише через діалог чи полілог, а також передбачає співпрацю та партнерство між ними.

Забезпечення ефективної взаємодії під час рольової гри вважається неможливим без дотримання певних правил:

- наявність ролей;
- доброзичлива, творча атмосфера проведення;
- активна взаємодія всіх учасників гри.

Таким чином, під час підготовки до гри розвиваються пізнавальні навички, такі як аналіз, порівняння, формулювання, зіставлення висновків, а також здатність самостійно працювати з додатковими джерелами інформації.

Наступний прийом інтерактивного навчання – проблемні ситуації. Під проблемним навчанням розуміється така організація навчальних занять, яка передбачає створення під керівництвом педагога проблемних ситуацій і активну самостійну діяльність учнів з їх вирішення, в результаті чого відбувається творче оволодіння знаннями, вміннями, навичками, розвиток розумових здібностей, активізація та інтенсифікація діяльності учнів.

Педагогічна проблемна ситуація формується через активізаційні дії та запитання викладача, які акцентують увагу на новизні, значущості, естетичності та інших позитивних якостях об'єкта пізнання. Технологія проблемного навчання є універсальною, оскільки здобуття знань можливе в будь-якій навчальній дисципліні.

Будь-яка наукова творчість починається з виникнення проблемної ситуації, тобто із зіткнення з протиріччям. При цьому дослідник відчуває гостре почуття подиву чи труднощів, яке буквально змушує його виконати цілком конкретну розумову роботу: усвідомити суперечність і сформулювати питання. Саме від етапу постановки проблеми залежать

весь подальший перебіг заняття відкриття нового знання і виникнення в учнів бажання засвоїти це нове знання [17].

Для залучення учнів до активної діяльності педагогові слід застосовувати методи створення проблемних ситуацій під час уроків, що сприяють відкриттю нових знань. Проблема ситуація вважається дійсно визначеною, якщо в учнів з'явився емоційний відгук.

Найсприятливіші умови для залучення кожного учня до активної діяльності на занятті забезпечують групові інтерактивні форми роботи. При організації роботи в парах і групах кожен учень активно мислить, не просто сидить на занятті, пропонує свою думку, навіть якщо вона не зовсім правильна, в групах народжуються суперечки, обговорюються різні варіанти рішень, відбувається взаємне навчання учнів в процесі навчальної дискусії та діалогу. Особливо важливо, що групова форма роботи дозволяє реалізувати індивідуальний підхід у масовому навчанні (взаємодія учнів заради виявлення та реалізації індивідуальних можливостей і потреб). Учні вчаться обговорювати завдання, визначати шляхи його вирішення, втілювати їх на практиці та представляти спільно знайдений результат.

Для вирішення конкретних навчальних завдань кожна група отримує певне завдання (або однакове, або диференційоване) і виконує його спільно під безпосереднім керівництвом лідера групи або викладача. Однорідна групова робота передбачає виконання невеликими групами учнів однакового для всіх завдання, а диференційована – виконання різних завдань різними групами.

Отже, інтерактивні види робіт роблять заняття більш цікавим, живим, виховують свідоме ставлення до навчальної праці, активізують розумову діяльність, дають можливість багаторазово повторювати матеріал, допомагають викладачеві пояснювати і постійно контролювати знання, вміння і навички у всієї аудиторії. Викладач отримує можливість реально здійснити індивідуальний підхід до учнів: враховувати їх

здібності, темп роботи; при розподілі на групи давати групам завдання, диференційовані за складністю, за обсягом навчального матеріалу.

Педагогічна технологія являє собою продуману в усіх деталях модель спільної навчальної та педагогічної діяльності з проєктування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для осіб, що навчаються, та педагога, що передбачає реалізацію ідеї повної керованості навчальним процесом [7].

Зміна вектора освітнього процесу з підходу, що ґрунтується на знаннях, на практико-орієнтований підхід до результатів освітнього процесу неминуче призвела до постановки проблеми технологій та методів навчання.

До числа ж відмінностей між цими поняттями належать, зокрема, зміст питання, яке вони вирішують, їхня структура та наявність результату. Так, у випадку використання методу розглядається вирішення одного питання, технологія ж ураховує всі аспекти, виникнення яких постає можливим у реалізованому проєкті.

Технологія складається з ряду елементів, які сприяють досягненню певного результату. Метод, в свою чергу, є одним із цих елементів і становить невід'ємну частину всього процесу впровадження технології.

Щодо ефективності використання методів і технологій інтерактивного навчання, варто зазначити, що результати застосування певного методу не завжди є очевидними, іноді їх важко підтвердити на практиці. Натомість технологія забезпечує досягнення результату, оскільки раніше було доведено, що правильно підібрана комбінація методів у визначеній послідовності з урахуванням необхідних зв'язків призводить до отримання бажаного продукту.

Інтерактивні технології – це вид інформаційного обміну учнів із навколишнім інформаційним середовищем. Можна виділити три режими інформаційного обміну [2].

Інтерактивний режим: у цьому випадку інформаційні потоки проникають у свідомість, викликають її активну діяльність і породжують зворотний інформаційний потік, від учня до педагога. Інформаційні потоки, таким чином, або чергуються за напрямом, або мають двосторонній (зустрічний) характер: один потік походить від педагога, інший – від учня. Цей режим характерний для інтерактивних технологій.

Освіта із використанням інтерактивних освітніх технологій передбачає відмінну від звичної логіку освітнього процесу: спрямованість не від теорії до практики, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування [1].

Інтерактивні методи навчання дозволяють інтенсифікувати процес розуміння, засвоєння та творчого застосування знань під час вирішення практичних завдань. Ефективність забезпечується з допомогою активнішого включення учнів у процес як отримання, так і безпосереднього використання знань.

Інтерактивне навчання підвищує мотивацію і залучення учасників до вирішення обговорюваних проблем, що надає емоційний поштовх до подальшої пошукової активності учасників, спонукає їх до конкретних дій, процес навчання стає більш осмисленим.

Інтерактивне навчання формує здатність мислити неординарно, по-своєму бачити проблемну ситуацію, способи її вирішення; обґрунтовувати свої позиції, цінності; розвиває такі риси, як уміння вислуховувати іншу точку зору, уміння співпрацювати, вступати в партнерське спілкування, виявляючи при цьому доброзичливість до своїх опонентів.

Інтерактивні методи навчання дозволяють здійснити перенесення способів організації діяльності, набути нового досвіду діяльності, її організації, спілкування, переживань. Інтерактивна діяльність забезпечує не лише приріст знань, умінь, навичок, способів діяльності та комунікації, а й розкриття нових можливостей учнів, є необхідною умовою для

становлення та вдосконалення компетентностей через включення учасників освітнього процесу до осмисленого переживання індивідуальної та колективної діяльності для накопичення досвіду, усвідомлення та ухвалення цінностей.

Використання інтерактивних технологій навчання дозволяє зробити контроль за засвоєнням знань та вмінням застосовувати отримані знання, вміння та навички у різних ситуаціях більш гнучким та гуманним.

Результатом використання інтерактивних технологій навчання для конкретного учня закладу освіти є досвід активного освоєння навчального змісту у взаємодії з навчальним оточенням; розвиток особистісної рефлексії; освоєння нового досвіду навчальної взаємодії, переживань.

Результати для навчальної мікрогрупи закладу середньої освіти: розвиток навичок спілкування та взаємодії у малій групі; формування ціннісно-орієнтаційної єдності групи; прийняття моральних і правил спільної діяльності; розвиток навичок аналізу та самоаналізу в процесі групової рефлексії.

Результат для системи «викладач – група» в закладі середньої освіти: нестандартне ставлення до організації освітнього процесу; багатовимірне освоєння навчального матеріалу; формування мотиваційної готовності до міжособистісної взаємодії у навчальних, а й у позанавчальних ситуаціях.

В інтерактивній формі у закладах середньої освіти можуть проводитися як практичні (семінарські) заняття, так і лекції (проблемна лекція, лекція із запланованими помилками (лекція-провокація), лекція удвох, лекція-візуалізація, лекція «прес-конференція», лекція-діалог та ін.). До методів інтерактивної технології можна віднести круглий стіл (дискусія, дебати), мозковий штурм, ділові та рольові ігри, аналіз конкретних ситуацій, ситуаційний аналіз, майстер-клас та інші [8].

Розглянемо основні форми використання інтерактивних методів навчання української мови та літератури в старших класах.

Метод візуалізації завдань передбачає використання графічних матеріалів у процесі як основного принципу розвитку творчої уяви учнів. Оптимальним є розумне поєднання візуально-пізнавального та формально-логічного методів навчання [18].

Проблема візуалізації у шкільному навчанні є особливо гострою. Без використання наочних образів, особливо у викладанні інформаційних технологій, знання учнів стають безпредметними. Їм стає складно визначити, до якої саме науки належать ці знання.

Зрозумілість та доступність зазначеної інформації дає можливість викладачеві за допомогою елементарних візуальних образів пояснити логічні структури учням [15].

Візуалізовані завдання є одним із основних компонентів реалізації візуально-пізнавального підходу у вивченні української мови та літератури в школі.

Отже, інтерактивні технології навчання української мови та літератури спрямовані насамперед на підвищення активності учнів та їхньої мотивації до навчальної діяльності. Вони дозволяють перейти від пасивного засвоєння знань учнями до їхнього активного застосування у модельованих чи реальних ситуаціях, що, безумовно, підвищує якість підготовки учня старших класів.

Роботу з використанням інтерактивних технологій у процесі навчання старшокласників слід починати із урахуванням вікових та розумових можливостей учнів. Для цього слід надавати таке завдання, при виконанні якого слабкі учні з'ясовуватимуть в більш сильних незрозумілі запитання, а сильні учні зацікавлені у тому, щоб слабкі краще орієнтувалися в матеріалі.

Зазвичай інтерактивну дослідницьку роботу варто починати із відносно легких міні-проектів. Для учнів робота над міні-проектом має стати стимулом для глибшого дослідження тематичного матеріалу, який

вивчається ними на поточних заняттях, пошуку джерел інформації із певних тем. Такими темами можуть бути:

Займенник у сфері ділового мовлення.

Антропоніміка рідного міста (села).

Порушення літературних норм у соціальних мережах.

Культура мовного етикету під час віртуального спілкування.

Елементи суржику у мовленні підлітків.

Риторика як наука інтелектуального переконання опонента.

Вплив англіцизмів на молодіжний сленг.

Крилаті вислови біблійного походження.

Проте найголовнішим є те, що учні, послуговуючись інтерактивними технологіями навчання, здійснюють перші кроки в напрямку спільної й разом із цим самостійної роботи [13].

У процесі інтерактивного навчання виникають труднощі, на які варто звернути увагу. Так, старшокласники часто бояться висловлювати власну ініціативу через страх помилитися, потрапити у незручну ситуацію, відсутність попереднього досвіду. На жаль, перешкодою для ефективної співпраці є невміння слухати співрозмовника, сприймати його, як рівноправного партнера під час комунікації. Важливою умовою успішної інтеракції є такою здатність іти на компроміс, змінювати власну думку. Здобувачам освіти важко виявляти мобільність, особливо під час зміни обстановки, методів навчання.

Потрібно враховувати психологічні особливості розвитку старшокласників, оскільки групова робота передбачає вміння стати лідером під час вирішення проблемних завдань, подолати кризові ситуації, не бути лише пасивним спостерігачем. При обговоренні і виконанні навчальних завдань у малих групах вчителю потрібно стежити за дотриманням культури мовлення, допомагати слабшим та підтримувати їх зусилля.

1.2. Типологія мультимедійних технологій організації навчального процесу в старших класах

На сучасному етапі викладання української мови передбачає систему безперервних курсів з 1 по 11 клас, створених у рамках єдиної педагогічної концепції [3]. У цій структурі виділяють три основні етапи навчання зазначеного предмету:

«Перший етап (1-6 класи) – пропедевтичний: на цьому етапі відбувається формування перших елементів мовної компетентності.

Другий етап (7-9 класи) – курс основної школи (базовий), який формує обов'язковий загальноосвітній мінімум школяра з української мови.

Третій етап (10-11 класи) – продовження освіти в галузі української мови як профільного навчання, диференційованої за обсягом та змістом залежно від інтересів, схильностей та спрямованості допрофесійної підготовки учнів» [4, с. 36].

На думку ряду дослідників, у структурі сучасного навчального процесу з української мови одним із провідних компонентів стають методи навчання, орієнтовані на підвищення його ефективності та якості, підготовку учнів до роботи та життя в умовах інформаційного суспільства, здатні значною мірою скорочувати терміни навчання та підвищувати його якість [11].

Для наочного розуміння поняття розглянемо основні сучасні форми навчання української мови за допомогою електронних освітніх ресурсів:

- вебінар (віртуальний практикум, організований із застосуванням інтернет-технологій; учень робить доповідь, слухачі ставлять запитання, учень відповідає);
- відеоконференція (забезпечує обробку, передачу, перетворення та подання інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за

допомогою апаратно-програмних засобів комп'ютерної техніки; здійснюється обмін аудіо- та відеоінформацією в режимі реального часу з урахуванням передачі керівних даних);

- віртуальна консультація (один із засобів навчання, що найчастіше застосовується при організації самостійної роботи учнів при вивченні різноманітних інтерактивних навчальних матеріалів);

- відеолекція (лекція, що реалізується за допомогою відеозйомки; даний вид лекції скорочений, доповнений схемами, таблицями, фотографіями та відеофрагментами, що ілюструються в процесі викладання матеріалу лекції [7])

Доцільно зазначити, що сучасні засоби інформації та масових комунікацій не здатні замінити традиційний урок, але за допомогою інтерактивних засобів навчання урок стає все більш гнучким, що враховує і особливості наукової дисципліни, що вивчається, і специфіку аудиторії, і психологічні закономірності пізнання, переробки почутого, його впливу на формування оцінок, поглядів, почуттів та переконань людини, та можливості нових інформаційних технологій.

Робота з інформаційними комп'ютерними технологіями передбачає розробку викладачем завдань із використанням Інтернет-технологій у режимі on-line. Завдання для самостійної роботи можуть бути спрямовані на:

- 1) пошук учнями інформації, завдання на пошук та обробку інформації;
- 2) організацію взаємодії у мережі;
- 3) створення web-сторінок;
- 4) виконання проєктів [6].

Більшість освітніх організацій сьогодні мають інформаційні портали, на яких розміщується організаційна інформація, електронні бібліотеки та електронні підручники. Сучасний електронний підручник, в сукупності з

електронними керуючими оболонками, що з'явилися і активно розвиваються, являє собою багатофункціональний інструмент навчання, здатний вирішувати цілу низку завдань для різних категорій користувачів.

З одного боку, його можна розглядати як засіб організації самостійної роботи учнів з індивідуальною дозованою педагогічною допомогою, що важко реалізувати у друкованому виданні. Це особливо важливо за умов переходу на нові освітні стандарти, що передбачають збільшення частки самостійної роботи учнів. З іншого боку, за допомогою засобів сучасних електронних оболонок викладач може використовувати різні форми очного та заочного контролю знань користувачів, у динаміці аналізувати статистику їхньої роботи, підвищувати мотивацію учнів.

Отже, представляючи різні визначення засобів навчання, наголосимо, що одні автори відносять до них лише інформаційні засоби, інші – інформаційні засоби та проєкт навчальної діяльності, треті розглядають засоби навчання як модель прийнятої педагогічної системи, тобто модель, що поєднує максимальну кількість факторів, які сприяють досягненню поставлених цілей навчання, виховання та розвитку людини [5].

Таким чином, методи навчання української мови мають важливе значення для реалізації інформаційної та управлінської функції вчителя. Вони допомагають сформувати й підтримати пізнавальні процеси учнів, покращують наочність навчального матеріалу, роблять його більш доступним, забезпечують найбільш точну інформацію про явище, що вивчається, інтенсифікують самостійну роботу і дозволяють вести її в індивідуальному темпі.

Практично вся віртуальна ігрова діяльність на уроках української мови має бути представлена як система ігрових завдань. Вони даються у певних ігрових ситуаціях та передбачають певні ігрові дії – предметні,

контрольні та допоміжні (узагальнення, аналіз, схематизація, підкреслення, виписування тощо).

У структурі ігрового завдання з української мови обов'язковими постають два компоненти:

- предмет завдання у вихідному стані;
- модель необхідного стану предмета завдання [20].

Склад завдання як дане та шукане, відоме та невідоме, умова та вимога подається у формі вихідного та майбутнього як результату вирішення відносини між компонентами складу завдання. Завдання розглядається як складна система інформації про певні явище, об'єкт, процес, в якій чітко визначена лише частина відомостей, а решта невідома. Вона може бути знайдена лише на основі розв'язання задачі або відомостей, сформульованих таким чином, що між окремими поняттями є неузгодженість, протиріччя, що вимагають пошуку нових знань, доказів, перетворення, узгодження.

Будь-яке завдання з української мови складається з таких обов'язкових частин:

- предметна область – клас фіксованих позначених об'єктів, про які йдеться;
- відношення, що пов'язують ці об'єкти;
- вимога завдання – вказівка про мету розв'язання завдання, те, що необхідно встановити у ході розв'язання;
- оператор завдання – сукупність тих дій, які треба зробити за умови завдання, щоб виконати його рішення [8].

Способом вирішення завдання називається будь-яка процедура, яка при її здійсненні вирішувачем може забезпечити рішення даного завдання. При вирішенні завдання одним способом мета учня – знайти правильну відповідь. У свою чергу, вирішуючи завдання декількома способами, він стоїть перед вибором найкоротшого рішення, що вимагає актуалізації

багатьох теоретичних знань, відомих способів та прийомів та створення нових для даної ситуації. При цьому розвивається логічний пошук та дослідницькі здібності учня.

Ігрове завдання є засобом досягнення ігрової мети – засвоєнням певного способу дії. Для досягнення будь-якої ігрової мети потрібен певний набір завдань, де кожне посідає відведене місце.

Найважливішою частиною процесуальної складової навчання української мови поряд з методами навчання в ІКТ-середовищі та структурною організацією освоєння нового знання є забезпечення педагогічної підтримки пізнавальної діяльності учнів, яка покликана навіть у рамках класно-урочної системи максимально індивідуалізувати ігрову роботу, а також реалізувати оптимальне поєднання самостійності учня у пізнанні та педагогічного керівництва його пізнавальною діяльністю. Це можна зробити через активізацію особистісного спілкування вчителя та учня, а також через ефективну організацію тристоронньої взаємодії «вчитель-учень-комп'ютер». При цьому основою такої організації ігрового процесу є навчання через виконання завдань, які подано у дидактичних та методичних матеріалах до уроку української мови [10].

Діяльнісний підхід до навчання знаходить своє втілення через завданнєвий підхід, при якому діяльність учнів може бути представлена як система процесів вирішення різноманітних завдань. При цьому поняття «завдання» трактується досить широко, і процес навчання може бути розглянутий як процес вирішення протиріч між висунутими ходом навчання пізнавальними та практичними завданнями та наявним рівнем знань, умінь та розумового розвитку школярів. Суть полягає в тому, що нове знання набувається учнем у процесі виконуваної спільно з учителем роботи з вирішення проблем, які задаються системою спеціально підібраних ігрових завдань.

У навчанні української мови застосування завданнєвого підходу постає особливо продуктивним. У цьому аспекті завдання виконує кілька функцій:

- Мотиваційна: завдання доводить необхідність нового знання.
- Генеративна: нове знання народжується у процесі розв'язання завдання: обговорення, експерименту, отримання та аналізу результату.
- Організаційна: завдання чи система завдань служать стрижнем, навколо якого будується вивчення нового, завдання прокладає шлях, яким учень рухається від незнання до знання і далі до розуміння.
- Комунікаційна: через завдання здійснюються міжпредметні зв'язки з дисциплінами, матеріал яких може бути змістовним наповненням завдань з української мови [8].

Опишемо основні етапи застосування навчальних матеріалів із використання ігрових технологій на уроках української мови. Враховуючи особливості використання ігрових технологій, а також модель опанування українською мовою із особливою увагою до побудови навчальної взаємодії в робочих зонах, схему проведення уроку української мови з елементами інтернету можна описати у вигляді наступних етапів:

- Етап цілепокладання: постановка цілей використання ігрових технологій.
- Підготовчий етап: учитель на сайті школи наперед створює розділ, присвячений темі уроку з використання ігрових технологій. На сторінках цього розділу педагог розміщує всі необхідні матеріали для уроку.
- Перебіг уроку: учні працюють у групах або індивідуально за планом та завданнями, опублікованими на сайті. Групи чи індивідуальні завдання формуються вчителем заздалегідь.
- Підбиття підсумків: рефлексія уроку.

- Домашня підготовка: учням дається домашнє завдання – за допомогою автоматичної розсилки по закінченні уроку [19].

На кожному із зазначених етапів ігрові технології забезпечують інструментальну основу виконання тих чи інших операцій як учителем, так і учнями. Розглянемо закономірності організації процесу використання ігрових технологій на кожному з етапів уроку української мови детальніше.

На перших двох етапах відбувається підготовка вчителя до уроку, визначається тема уроку, мета, завдання, підбирається необхідний матеріал. Після такої підготовки вчитель заходить на сайт системи розумного класу та завантажує необхідні матеріали для проведення уроку.

Крім цього, згідно з ідеєю робочих зон, вчитель попередньо розподіляє учнів на групи. Такий розподіл може робитися, наприклад, із урахуванням успішності учнів.

Перша група – це відмінники. Їх об'єднують в одну групу і дають індивідуальні завдання творчого характеру або ж підвищеної складності. Друга група – це ті, хто навчається на «добре», для них визначаються завдання згідно з навчальним планом. Третя група – учні, які мають переважно лише задовільні оцінки з цього предмета. Для них формуються завдання з використанням ігрових технологій, пов'язані з поясненням і закріпленням знань, аби учні могли працювати і тренуватися як індивідуально, так і групою.

Завдання для всіх груп формуються як індивідуально, так і для групи в цілому. При цьому учні всіх груп мають право звернутися за допомогою до вчителя або інших груп, для чого учень повинен надіслати запит або звернутися до вчителя, повідомляючи, що йому потрібна допомога, й учитель вже визначить, чи надасть допомогу сам, або ж делегує це право іншому учневі [10].

Третій етап пов'язаний із безпосереднім початком уроку української мови. Учні входять до кабінету української мови та займають свої місця за комп'ютерами. Завдяки індивідуальній картці з QR-кодом вони авторизуються в системі розумного класу, на основі чого формулюється інформація про тих, хто є присутнім і хто відсутній. Запускається таймер уроку, що розрахований на 45 хвилин.

При успішній авторизації в мережі учня на його персональному комп'ютері в автоматичному режимі відкривається сайт системи розумного класу з відкритим і підготовленим ресурсом, який учень використовуватиме протягом уроку для використання ігрових технологій. У випадку планування завдань, які треба виконати біля дошки, із застосуванням мультимедійного або іншого обладнання, система розумного класу в потрібний час або на підставі аналізу діяльності вчителя та учнів в автоматичному режимі активізує потрібне обладнання, підготовляє електронні ресурси, призначені для загальної демонстрації або використання дошки [13].

На четвертому етапі за 10 хвилин до закінчення уроку на комп'ютері учня відкривається невелике завдання чи опитування, які дозволять встановити якість опанування ним матеріалами уроку, отримати інформацію про успішність його проведення.

П'ятий етап – після закінчення уроку в автоматичному режимі учням пропонується домашнє завдання та весь необхідний додатковий матеріал. Ця інформація повідомляється на самому занятті, а також автоматично розсилається учням (електронна пошта, особисті кабінети на сайті розумного класу).

Для тих учнів, хто був присутній на занятті, на додаток до домашнього завдання розсилаються також інші матеріали уроку. Після закінчення уроку таймер вимикається, і система автоматично виходить із

облікового запису учня, готуючи навчальний клас до нового уроку в іншому класі.

Таким чином, загальні вимоги, що розкривають умови та обмеження успішної реалізації методики використання ігрових технологій на уроках української мови, можна сформулювати так:

- Кабінет української мови має бути оснащений необхідним обладнанням, підключеним до єдиної мережі.
- Повинне бути встановлене необхідне програмне забезпечення для функціонування ігрових технологій.
- Необхідна попередня підготовка загального плану та відповідних навчальних матеріалів щодо уроку.
- Слід вживати заходів щодо безпеки педагогів та учнів, які використовують ігрові технології.
- Необхідна спеціальна підготовка педагога, здатного реалізувати сучасний урок української мови, послуговуючись ігровими технологіями [18].

Висновки до розділу 1

Використання мультимедійних засобів відкриває нові перспективи у сфері викладання української мови та сприяє реалізації оптимальних педагогічних умов, а також розвитку цифрової, комунікативної та інформаційної грамотності.

Психологи стверджують, що старший шкільний вік пов'язаний із сенситивним періодом, у який для школяра характерна здатність до здійснення частково-пошукової діяльності. Вдалим є поєднання цих здібностей із використанням мультимедійних технологій, найбільша ефективність яких дозволяє краще засвоїти знання, що випробовуються у розв'язанні проблемних питань.

Під час використання мультимедійних технологій на уроках української мови можливе використання п'ятикомпонентної структури уроку, що складається з етапу цілепокладання, підготовчого етапу, безпосереднього перебігу уроку, підбиття підсумків та пояснення домашнього завдання. Кожен із зазначених етапів містить забезпечення інструментальної основи передбачених у плані уроку операцій із допомогою мультимедійних технологій, як у діяльності учнів, так і вчителя.

Впровадження мультимедійних технологій робить уроки більш інтерактивними, відповідає потребам сучасного покоління учнів і підвищує загальну якість освіти. Це також сприяє підготовці школярів до життя в інформаційному суспільстві.

РОЗДІЛ II. СИСТЕМА РОБОТИ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ

2.1. Стан досліджуваної проблеми у практиці шкільного навчання

Мультимедійні технології розглядаються як потужний інструмент для модернізації освітнього процесу. Як зазначає С. Гончаренко: "Інтеграція ІКТ у навчання дозволяє забезпечити доступність складних для розуміння тем через візуалізацію, а також урізноманітнити форми подачі навчального матеріалу" [17, с. 87]. За словами О. Пометун, використання мультимедіа дозволяє "створювати інтерактивне навчальне середовище, яке стимулює розвиток інтересу учнів до навчання" [55, с. 38].

За даними Н. Морзе, мультимедійні презентації, інтерактивні вправи та електронні підручники на уроках української мови сприяють підвищенню мотивації учнів, розвитку їхньої мовленнєвої культури та граматичних навичок. Зокрема, використання таких технологій дозволяє:

- опановувати складні граматичні конструкції через інтерактивні вправи;
- формувати мовленнєві вміння завдяки перегляду відео з аналізом тексту чи дикторської майстерності;
- організувати самостійну роботу учнів через онлайн-платформи [44, с. 136].

Мультимедійні ресурси сприяють реалізації інтеграційного підходу в навчанні, що дозволяє поєднувати текстову, візуальну, аудіальну та інтерактивну інформацію для більш ефективного засвоєння матеріалу. На уроках української мови у старшій школі учні стають більш самостійними, мають власні цілі. Значна частина навчального часу припадає на відносно

незалежні види діяльності учня й учителя за скорочення обсягу їхньої спільної діяльності.

Успішне використання мультимедійних технологій на уроках української мови можливе за умови виокремлення таких типів уроків:

- уроків, що пов'язані з формуванням знань, умінь та навичок;
- уроків, покликаних зміцнювати знання, вміння та навички;
- уроків, орієнтованих на вдосконалення знань, умінь та навичок [7].

Також можуть бути виокремлені такі методичні варіанти стосовно виділених уроків формування знань, умінь та навичок:

1. Уроки української мови, на яких формуються нові поняття, вивчаються мовні явища.
2. Уроки української мови, на яких формуються нові способи навчальних дій.
3. Уроки української мови, на яких формуються нові поняття та способи дії [15].

На уроках української мови, де закріплюється інформація, паралельно відтворюється, закріплюється та повторюються інформаційна сукупність того, що було вивчено. Водночас систематизації та узагальненню піддається засвоєний матеріал, пов'язаний із мовою та мовленням.

Н. Голуб пропонує типологію таких методичних варіантів стосовно уроків української мови, покликаних зміцнювати знання, вміння та навички:

1. Уроки української мови, на яких закріплюються або відтворюються мовні поняття та способи дії.
2. Уроки української мови, на яких повторюють вивчену інформацію.
3. Уроки української мови, на яких узагальнюють та систематизують вивчену інформацію [16].

Уроки, пов'язані із застосуванням інформації, що була вивчена, спрямовані на те, аби вдосконалювати опанування знаннями, уміннями й навичками. Реалізація заявленої мети передбачає необхідність розвивати мовлення, а також перевіряти й коригувати інформацію.

Л. Васецька пропонує типологію таких методичних варіантів стосовно уроків української мови, на яких формуються нові поняття та способи дії:

1. Уроки української мови, на яких розвивають навички та вміння, пов'язані зі зв'язним мовленням.
2. Уроки української мови, спрямовані на перевірку та корекцію інформації, що була засвоєна.
3. Уроки української мови, на яких аналізуються контрольні роботи [8].

Дослідження феномену прислів'їв та приказок із преференційним компонентом передбачає взаємодію та взаємозалежність кількох фундаментальних наукових підходів до вивчення проблеми: системного, що дає можливість розглянути його з позицій цілісності, взаємозбагачення і взаємозумовленості структурних складових і функцій; аксіологічного – оцінити значення й місце кожної складової системи з урахуванням ціннісних орієнтирів відповідних етапів суспільного розвитку; полісуб'єктного – розглядати позиції вчителя і учня в історичній ретроспективі та процесі навчання даного предмета; культурологічного – зіставити розвиток цього феномену з соціокультурним контекстом різних етапів суспільного розвитку.

Ефективною при роботі з мультимедійними технологіями на уроках української мови, на наш погляд, може бути система, розроблена американським педагогом Д. Берджесом. Система Дейва Берджеса «Навчай як пірат» багато в чому нагадує справжню карту скарбів. Тільки наприкінці шляху лежить не скриня, сповнена золотом, а любов та увага

учнів. У розумінні Берджеса пірат – це не тільки морський розбійник, а ще й зухвалий авантюрист, який не боїться йти на ризик і пливати на край світу без жодної гарантії на успіх. Вони незалежні, не переймаються з приводу громадської думки та легко вживаються з найрізноманітнішою командою.

На практиці використання мультимедійних засобів у старшій школі має неоднорідний характер. Серед основних причин можна виділити:

- *Доступність ресурсів:* не всі школи забезпечені необхідним технічним обладнанням (проєктори, інтерактивні дошки, комп'ютери).
- *Рівень підготовки вчителів:* дослідження показують, що не всі педагоги мають достатній рівень цифрової грамотності для ефективного використання мультимедіа.
- *Методична база:* обмежена кількість готових мультимедійних навчальних матеріалів, адаптованих до навчальних програм з української мови.

Використання мультимедійних технологій у навчанні української мови має низку переваг:

- підвищення зацікавленості учнів через інтерактивні вправи, ігрові методи та мультимедійні презентації;
- можливість реалізації індивідуального підходу: онлайн-ресурси дозволяють враховувати різний рівень знань учнів;
- формування сучасних компетенцій, таких як уміння працювати з інформацією, критично її оцінювати та створювати власний цифровий контент.

Попри значні переваги, існують певні обмеження:

- залежність від технічного забезпечення;
- надмірна кількість мультимедійних елементів може перевантажувати учнів інформацією;

● високі вимоги до підготовки уроків: створення мультимедійних матеріалів потребує значного часу та професійних навичок.

Використання мультимедійних технологій у старшій школі має великий потенціал для підвищення ефективності навчання української мови. Однак для його реалізації необхідне вирішення технічних, методичних і організаційних питань.

Мультимедійні технології використовують у різних видах навчальної діяльності:

- презентації під час вивчення теоретичного матеріалу, його повторення у узагальнення;
- як засіб організації мовної і мовленнєвої діяльності здобувачів освіти;
- засоби для самостійного пошуку інформаційного матеріалу;
- як ілюстративний матеріал для вияву функціонування мовної норми.

Серед найбільш популярних і використовуваних засобів є мультимедійна презентація. Цей багатофункційний наочний інструмент дає можливість запропонувати учням значний обсяг текстової, візуальної, графічної інформації.

Умовно можна виділити кілька етапів використання презентації під час ділової гри:

- перегляд відео на визначену тему;
- визначення ролей між учнями;
- інсценування ситуацій та їх запис;
- перегляд матеріалу та його колективний аналіз.

Таким чином, учитель вирішує кілька важливих завдань. По-перше, ознайомлює учнів з умовами майбутньої професійної діяльності; по-друге,

надає їм конкретні ролі виконавців службових доручень; по-третє, розподіляє ролі між учасниками умовної комунікації.

Діяльність учнів у такій імітаційній грі полягає не лише у слуханні і спостереженні, але й передбачає осмислення і зіставлення, застосування знань на практиці.

На етапі контролю застосовують тестування, яке містить зразки мовних норм, приклади їх реалізації у професійній діяльності, подані за допомогою аудіо- та відеоінформації. Це значно пришвидшує перевірку якості знань із вивчених тем.

Провідним завданням використання мультимедійних засобів на уроках української мови у старшій школі є підвищення пізнавального інтересу здобувачів до предмету

2.2. Опис експериментальної методики

Розвиток мовлення школярів – складний процес, на вдосконалення якого впливають не тільки внутрішні, але зовнішні аспекти, такі як середовище, в якому виховується школяр, і соціокультурний статус.

Соціальний статус сім'ї – поєднання індивідуальних характеристик її учасників з її структурними і функціональними параметрами. Соціокультурний статус сім'ї становить сукупність таких ознак, як професія батьків, освіта, ставлення до виховання дитини (серед того – і до її мовного розвитку), звичне проведення дозвілля, коло читання і ін. [2].

Соціокультурний статус передбачає формальне віднесення до однієї з трьох груп: а) сім'я з високим соціокультурним статусом; б) сім'я з низьким соціокультурним статусом; в) змішаний соціокультурний статус сім'ї [5].

В цілому, відзначимо, що на даному етапі динаміка розвитку простежується, в основному, у всіх школярів. Мовлення дівчат розвинене набагато краще, ніж у хлопців.

Для того, аби успішно засвоїти навчальну програму, випускникові необхідно сформувати вміння висловлювання своїх думок, побудови діалогу та складання невеликих історій, присвячених життєвим темам. Навчання цим компетенціям потребує розвитку інших сторін мовлення: розширення запасу слів, фонетично-мовленнєве виховання, граматично-мовленнєве виховання.

Позитивний вплив на розвиток мовлення мають історії інших школярів, в основі яких лежить індивідуальний досвід. Спостерігається формування вміння зрозумілого, чіткого, пов'язаного, послідовного викладу власних думок без орієнтації на зорове враження [18].

Такий тип мовлення заснований на повсякденному дитячому житті. Теми для складання оповідань пов'язані з прогулянками, екскурсіями, святами, цікавими випадками з життя. Втілення вражень в оповідний формат дозволяє дітям наочно дійти переконання можливості жвавої та цікавої оповіді про навколишній світ.

Доцільно складати колективні розповіді. Учитель знайомить з темою розповіді (що ми бачили на екскурсії), намічає основну сюжетну лінію: спочатку розповімо, як пішли на екскурсію, потім згадаємо, що нового і цікавого бачили, закінчимо, що нам найбільше сподобалося, запам'яталося. Це стимулює школярів до висловлення. Потім пропонує намалювати картинки.

Таким чином, систематична спільна робота учня учителя і батьків сприяє розвитку комунікації, розширює кругозір дитини, вводить її в духовний світ і дає можливості для виховання культурної, емоційно стійкої і високоморальної особистості.

Школяр дедалі більше виявляє прагнення спільно обговорювати суть та ознаки явищ, предметів навколишнього його світу, взаємин між людьми. А оскільки мовлення має особливий зв'язок з мисленням, комунікативний розвиток дає йому можливість вийти за межі безпосередньо пережитої ситуації.

Розширюються, збагачуються контакти школярів з іншими людьми, для задоволення важливих соціальних потреб, для емоційного та інтелектуального розвитку.

У взаємодії і з представниками дорослих, і з дітьми мова до кінця шкільного періоду стає важливим засобом комунікації, а розвиток мови школярів – найвідповідальнішим періодом, коли мова розвивається.

Інтерактивне навчання вимагає такої архітектоніки навчального процесу, яка детермінує максимальне залучення школярів до пізнавальних процесів, отримання ними можливості розуміння та рефлексії з приводу отриманих та старих знань і думок.

Спільність дитячої діяльності, що виявляється у пізнавальних, навчальних діях школярів, означає необхідність власного особливого індивідуального внеску, знаннево-ідейного та діяльнісного обміну. Для цього необхідною є доброзичлива атмосфера, що сприяє не лише отриманню нових знань, але й розвитку самої пізнавальної діяльності та навичок взаємодії, її трансформації у більш високі кооперативні форми взаємодії [21, с.97].

Школяр отримує повноправність свого статусу в навчальному процесі, його досвід служить основним джерелом навчального пізнання. Педагог (ведучий) не дає готових знань, але спонукає учасників до самостійного пошуку. Порівняно з традиційними формами навчання, інтерактивним формам притаманна зміна у взаємодії педагога і школяра: педагог віддає перевагу активності вихованців на відміну від власної активності, тому він має створити умови для того, щоб вони реалізували

власну ініціативу. Педагог перестає бути своєрідним фільтром, що виконує функції пропуску навчальної інформації, він стає помічником у діяльності, одним із джерел інформації [16].

Інтерактивні методи можна розглядати як способи посиленої цілеспрямованої діяльності педагога і школярів для того, щоб організувати взаємодію між собою та міжсуб'єктну взаємодію між усіма учасниками навчальної взаємодії із тим, щоб розвиток був оптимальним.

Інтерактивна взаємодія являє собою процес спільної діяльності педагога і школярів, атрибутами якого є:

- просторова й тимчасова співприсутність учасників, як сприяє можливості їм особисто контактувати один з одним;
- наявність загальної мети, передбачуваного результату взаємодії, яка є в інтересах кожного та при якій вдало реалізуються індивідуальні потреби, пов'язані з плануванням, контролем, корекцією і координацією дій;
- єдиний робочий процес взаємодії поділяється, учасники діють спільно; виникають міжособистісні відносини.
- інтерактивна взаємодія — це інтенсивна комунікативна діяльність школярів та учителя, різноманітність і зміна видів і форм, способів діяльності [16].

Призначення інтерактивної взаємодії полягає в зміні, вдосконаленні моделей поведінки і діяльності школярів та учителя. Серед провідних ознак і інструментів інтерактивної взаємодії, виявлених завдяки аналізу практики інтерактивної взаємодії, виділяються полілог, діалог, мислетворчість, творення смислів, відносини між суб'єктами, свобода вибору, ситуація успіху, позитив та оптимізм у оцінюванні, рефлексія.

Структура інтерактивної педагогічної взаємодії також є підставою класифікації активних педагогічних методів. Відповідно до провідної

функції того чи іншого методу в організації педагогічної взаємодії припустима класифікація методів за такими групами:

- методи, які створюють атмосферу сприяння, організують комунікацію;

- методи, завдяки яким відбувається обмін діяльністю;

- методи розумової діяльності,

- методи смислотворення;

- методи, що сприяють рефлексіям;

- методи інтегративного характеру [11].

Найбільш сприятливі умови для включення кожного школяра в активну роботу на занятті з використанням мультимедійних технологій створюють форми роботи в групі. Коли організована парна та групова робота, кожен школяр мислить, не просто сидить на занятті, пропонує свою думку, навіть якщо вона і неправильна, в групах народжуються суперечки, обговорюються різні варіанти рішення, йде взаємне навчання школярів в процесі навчальної дискусії, навчального діалогу.

Метод доповненої реальності (AR) є значущим і має низку переваг перед традиційними методами навчання української мови.

У загальному розгляді доповнена реальність є поєднанням реальних і додаткових об'єктів, поміщених у полі сприйняття, за допомогою будь-яких пристроїв (планшетів, веб-камер, смартфонів та ін) і програмної частини [5].

Типова система доповненої реальності виглядає так [6]:

- 1) роздруковані маркери – малюнок (чорно-білий чи кольоровий) визначення 3D-моделей;

- 2) веб-камера;

- 3) програмне забезпечення визначення доповненої реальності.

Веб-камера смартфона визначає маркер, потім спеціальна програма або програма «зчитує» його та виводить на екран об'єкт доповненої

реальності, після чого стежить за всіма його переміщеннями та поворотами.

Актуальність використання методу доповненої реальності може бути обґрунтована такими причинами [8]:

1. Використання AR-технології може підвищити якість вивчення програмного матеріалу.

2. Метод надає можливість посилення навчального ефекту за рахунок інтерактивності 3D-моделювання, роблячи вивчення навчального матеріалу більш цікавим та доступним для учнів.

3. AR-технології поступово входять у повсякденне життя та професійну діяльність сучасної людини.

4. Основними перевагами є наочність та інтерактивність, посилення якості навчального ефекту через візуалізацію навчального матеріалу.

Виділимо основні напрями включення доповненої реальності до шкільного процесу вивчення української мови:

- 1) методична підготовка вчителів до застосування технології при вихованні та навчанні учнів;

- 2) вдосконалення змісту навчання шкільних дисциплін з метою оволодіння учнями технологією доповненої реальності та способами її застосування.

На жаль, незважаючи на актуальність використання технології доповненої реальності у шкільній освіті, сучасна концепція навчання не містить як засіб та об'єкт вивчення цю технологію. Також більшість вчителів відчують труднощі при необхідності застосування у своїй професійній діяльності названої технології і погано уявляють, як можна використовувати її можливості в освітній практиці для організації основних видів діяльності учнів [9].

Досить простою альтернативою спеціалізованим додаткам доповненої реальності є застосування QR-кодів, у яких зашифровано

додаткову інформацію (числа, текст, мультимедійну інформацію тощо), підготовлену заздалегідь учителем. Розроблені коди зберігаються як зображення (чорно-білі чи кольорові) [10].

Кожен QR-код є правильним квадратом, по трьох кутах якого розміщені чорно-білі квадрати, звані маяками. Завдяки ним QR-код читається з будь-якого кута нахилу камери, надаючи можливість обертання або відбиття. Відомості, які потрібно закодувати, розбиваються на частини залежно від типу кодування.

Розпізнавати зашифровані коди можна так:

- 1) встановити на смартфоні програму розпізнавання QR-кодів;
- 2) навести камеру телефону на рисунок коду;
- 3) після прочитання коду можна побачити зашифровану за допомогою нього інформацію.

Розглянемо можливості використання QR-коду у процесі навчання української мови в старшій школі:

- 1) кодування завдань для групової чи індивідуальної роботи учнів з однієї чи кількох тем, під час проведення інтерактивних практичних робіт чи організації самостійної роботи;
- 2) кодування посилань на інтернет-ресурси, що містять додаткову інформацію з питання, що вивчається, або є корисними при розробці навчального проекту;
- 3) кодування посилання на електронні бібліотеки та енциклопедії.

У сучасному світі важко обійтися без мобільних та комп'ютерних пристроїв. Телефони під час уроків часто заважають і відволікають учнів від здійснення освітньої діяльності. Застосування можливостей доповненої реальності в урочній та позаурочній діяльності з української мови допомагає залучити учнів до навчально-пізнавальної діяльності, дозволяє підвищити якість освіти за рахунок мотивації їх до самоосвіти та рівень

інтересу учнів до матеріалу, що вивчається, формує цифрові компетенції учнів.

Розглянемо можливості використання мультимедійних технологій у роботі з вивчення української мови в старших класах. Наведемо приклад уроку, який був проведений у десятому класі.

Тема уроку: «Паремії в житті українського народу»

Очікувані результати:

Цей захід надасть учням можливість:

- поглиблення та вдосконалення наявних знань пареміологічного спрямування, уміння визначення місця й ролі паремій із преференційним компонентом у мовленні;
- з'ясування класифікативних принципів упорядкування паремій із преференційним компонентом;
- вдосконалення вмінь та навичок десятикласників стосовно визначення синтаксичної ролі паремій із преференційним компонентом у реченні, витлумачення їх змісту;
- виховання мовної культури.

Міжпредметні зв'язки: між українською мовою та українською літературою, між українською мовою та зарубіжною літературою, між українською мовою та інформаційними технологіями.

Обладнання: комп'ютер, мультимедійний проєктор, дошка.

Перебіг уроку

I. Організаційний момент

Привітання, перевірка присутності учнів, створення позитивного настрою за допомогою прийому «Усмішка».

II. Мотивація діяльності

Учитель: Уже протягом десяти років вам кажуть, що краще розум, ніж золото. Із цим можна не погоджуватися, проте часом вам легше пізно лягти спати, ніж рано встати. Часто ви злитеся на вчителів, але, разом із

тим, краще нехай злий, ніж дурний. Сподіваюся, що ваші сусіди за партою допомагають вам долати складну дорогу знань, бо краще погана дорога, ніж поганий супутник. І хоч інколи вам буває важко, завжди треба робити зусилля над собою, бо хоч би як цікаво нам не було грати в комп'ютерні ігри чи прогулюватися, проте краще з розумним у пеклі, ніж із дурним у небі. Тому завжди дослухайтесь до того, що пояснюють на уроках, бо на ЗНО ви зрозумієте, що письменний бачить поночі більше, ніж неписьменний вдень.

Бачу, що ви трохи здивовані, бо такий початок нашого заняття не є звичним. Проте саме завдяки ньому ви можете припустити, про що саме піде мова на нашому сьогоднішньому уроці. Давайте відповімо на декілька питань:

- Що саме в монологі вчителя було найбільш незвичним, найбільше запам'яталося?

- Які одиниці вираження мовлення були активно присутніми у кожному з речень монологу вчителя? Назвіть їх та розкрийте їх значущість для зазначеного висловлювання?

III. Актуалізація опорних знань

Учитель: Так, дійсно, сьогодні ми продовжимо роботу із вашими давніми знайомими з попередніх класів – прислів'ями та приказками. Зокрема, увагу буде зосереджено на тих із них, що містять у собі преференційний компонент. Проте спочатку слід пригадати, що ж таке паремії? Пропоную зробити це в форматі мозкового штурму.

1. Мозковий штурм

- Дайте визначення до поняття паремія?
- Яка наукова дисципліна має функцію вивчення прислів'їв та приказок?
- Якими провідними ознаками наділені прислів'я та приказки?
- Якими групами представлені прислів'я та приказки?

IV. Опанування новим матеріалом

Учитель: Отже, ми дещо освіжили в пам'яті та пригадали основні відомості, засвоєні стосовно прислів'їв та приказок у попередніх класах. Сподіваюся, вам удалося відновити інтерес до тієї народної скарбниці мудрості та спостережливості, якою по праву вважають пареміологію. Сьогодні кожен із вас стане справжнім дослідником, який завдяки творчому мисленню буде залучений до всебічного аналізу мовних понять та явищ, зможе висловити власну думку. А матеріалом нашого дослідження стануть прислів'я та приказки, що мають преференційний компонент. Вони обрані не випадково, адже людина здавна була наділена здатністю порівнювати різні явища природи та суспільного життя між собою, і вже на підставі цього порівняння виносити свій присуд, заснований на глибокому розумінні морально-етичних цінностей. Краще зрозуміти сутність преференційних висловлювань та їх роль у прислів'ях та приказках вам допоможе інформаційне повідомлення, яке підготували ваші однокласники

1. Інформаційне повідомлення «Преференційні паремії української мови»

Преференційні паремійні висловлювання зі значенням оцінки, при утворенні яких задіяні форми ступенів порівняння прикметників та прислівників, є засобом, що розкривають систему переваг у картині світу того чи іншого народу. Компаративи «краще» та «гірше» використовуються переважно для опису ситуацій, що їх людина створює за допомогою власної волі й діяльності, передають бажальну модальність, модальності, пов'язані з доречністю або недоречністю, небажаністю того чи іншого розвитку подій. Вони відштовхуються від норми в бік позитивного або негативного сприйняття автором висловлювання актуальної ситуації.

Висловлювання, наділені преференційною семантикою, переважно використовуються у мовленні, коли необхідно вказати на наявність у певної дії, предмету чи ознаки характеристик, співвідносних із переважанням. Відповідно, тут ідеться про оцінну та порівняльну семантику, реалізовану у мовленнєвих висловлюваннях.

Звідки мовці дізнаються, як їм оцінити ті чи інші ситуації? Основою такого знання постає культурний досвід носіїв мови, що формується в них на основі системи цінностей певного народу. Такі ціннісні підвалини зазвичай закладено до паремійних одиниць, що є віддзеркаленням національного світобачення.

На матеріалі паремій, що належать до пареміологічних систем різних народів, можна зауважити подеколи суттєві відмінності у сформованих у їх межах систем переваг та співвідношень. Так, наприклад, якщо в окремих пареміях іншомовного походження спостерігається наявність позитивної оцінки багатства, то в українських пареміях така оцінка є більш рідкісним явищем.

Преференційні висловлювання також прийнято називати «реченнями операційної переваги», оскільки вони «базуються на аксіологічній зв'язці-компаративі, що поєднує між собою речення, представлені в розгорнутому або згорнутому видах». Преференційні висловлювання використовуються для опису міжконтекстної ситуації вибору.

Учитель: Дякуємо колегам за інформативне та цікаве повідомлення. Сподіваюся, воно прояснило розуміння головного об'єкту уваги нашого сьогоднішнього заходу. Пропоную закріпити отримані знання та попрацювати над виконанням навчальних вправ.

2. Робота в парах

Вправа 1

Порівняйте речення, представлені в першій та другій колонках, аби з'ясувати, в чому полягає відмінність між ними:

Герой детективного серіалу Змінивши роботу, він переконався, вирізнявся гострим розумом, тому що краще розум, ніж золото він одразу збагнув, хто викрав золото в герцогині.

Погана дорога та погані супутники Під час подорожі до Непалу наші зіпсували Майклові все враження від мандрівники впевнилися, що краще подорожі до Львова. погана дорога, ніж поганий супутник

Віталій зробив замовлення занадто Отримавши свою посилку через пізно, проте він ще не знав, що не місяць після відправки, я все одно отримає його ніколи. була задоволена: краще пізно, ніж ніколи.

Старий мисливець мав сварливу та Коли Максим одружився із Галею, напрочуд дурну жінку. він уповні відчув на власному прикладі, що краще жінка сварлива, ніж дурна.

У черзі в аптеці лунав веселий сміх: Веселий лікар завжди повторював, ліки мали кумедну назву. що сміх лікує краще, ніж усі ліки.

На заході, присвяченому виходу на Робота у сфері послуг сформувала у пенсію старої вчительки, лунали Лесі стійке переконання: добре добрі слова на її адресу. слово краще, ніж готові гроші.

У зятя Мирослави Пилипівни за Ганна Олександрівна після гостини в робочим столом сидів його приятель родині доньки завжди казала: краще Кирило. в сина під полом, ніж у зятя за столом.

Мій прадід був письменним, а от Спілкуючись із сучасними прабаба так і лишилася студентами, доходиш невтішного неписьменною до останніх своїх висновку: письменний бачить поночі днів більше, ніж неписьменний вдень.

Орієнтовний висновок учнів: У першій колонці представлені слова, які наділені прямим значенням. Так, наприклад, у першому прикладі йдеться про розум як про явище, притаманне людині, що вирізняється високим рівнем інтелектуального розвитку. Натомість, слова, представлені в реченнях із другої колонки, введені до складу прислів'їв та приказок та наділені символічним значенням.

Вправа 2

Виділіть у прикладах із другої колонки паремії, поясніть значення кожного з них.

Вправа 3

Знайдіть кінець і початок прислів'їв із преференційним компонентом та з'єднайте їх, щоб вийшло єдине прислів'я

Краще горобець у руках	ніж мачусі годити
Ліпше сироті під воду плисти	ніж життя в неволі
Краще полин їсти	ніж журавель у небі
Краще смерть на полі	ніж злу жінку учити
Ліпше з розумним у пеклі	ніж язикатий
Лучче людям робити	ніж з нелюбом за стіл сісти
Ліпше залізо в огні варити	ніж із мачухою за стіл сісти
Краще горбатий	ніж із дурним у небі

Вправа 4. «Подай сигнал»

Для того, аби закріпити наші знання прислів'їв та приказок із преференційним значенням, пропоную взяти участь у грі «Подай сигнал». Її суть полягає в тому, аби визначити, чи легко ви впораєтесь із розмежуванням звичайних прислів'їв та приказок і паремій із преференційним компонентом. У ході гри до вашої уваги буде запропоновано приклади, у яких можуть бути прислів'я та приказки із преференційним компонентом, проте із такою ж імовірністю їх там може й не бути, все перемішано. У тому разі, коли ви вважаєте, що маєте справу зі

звичайним прислів'ям або приказкою – підіймайте червону картку, якщо ж вважаєте, що перед вами – паремія із преференційним компонентом, ваш вибір – на користь картки синього кольору. Раджу звернути увагу, що робота в парах продовжується, тому зауважте, що ваші обов'язки мають бути розподілені таким чином, аби кожен ніс відповідальність виключно за одну з карток:

Братом нашим хочеш бути; ліпше горобець у жмені, ніж журавель у небі; на городі бузина, а в Києві дядько; зуби на ній з'їси; краще з водою злучитись, ніж з нелюбом заручитись; гідне теж лягти, мов скло; і мов горохом сипнеш; пам'ять нарешті іде в глибину; краще горбатий, ніж язикатий; очей у сірка позичиш; вилетіло у вікно; кинути м'яч; краще смерть на полі, ніж життя в неволі; сон рябої кобили розповідати.

Вправа 5. «Поясніть паремію»

Далі ваші пари мають виконати завдання із поєднання паремій, що мають преференційний компонент, та їх значень. Матеріал представлено в двох колонках – у першій із них наведено самі прислів'я або приказки, а у другій – значення, які треба співвіднести із представленими пареміями.

Паремії із преференційним компонентом	Значення
Краще горобець у руках, ніж журавель у небі	Перевага свободи над неволею
Ліпше сироті під воду плисти, ніж із мачухою за стіл сісти	Перевага щирої любові над нещирими стосунками
Краще полин їсти, ніж із нелюбом за стіл сісти	Перевага відносин із розумною людиною над відносинами із дурнем
Краще смерть на полі, ніж життя в неволі	Перевага чесної праці над нечесним розкошуванням

Ліпше з розумним у пеклі, ніж із дурним на небі	Перевага мінімальних реальних досягнень над ілюзорними, бажаними
Лучче людям робити, ніж мачусі годити	Перевага відносин із добрими людьми над відносинами із людьми, що мають складний характер
Ліпше залізо в огні варити, ніж злу жінку учити	Перевага відносин із рідними людьми перед відносинами із нерідними
Краще горбатий, ніж язикатий	Перевага мовчання над балакучістю

Вправа 6

Здійсніть співвідношення прислів'їв та приказок, що мають преференційний компонент, із їх семантичними типами:

1. Вираження переваги виконання певної дії	а) ліпше горобець у жмені, як журавель у небі
2. Превалювання того чи іншого предмета	б) краще пізно, ніж ніколи
3. Перевага тієї чи іншої ознаки та властивості	в) ліпше з водою злучитись, ніж з нелюбим заручитись
4. Увиразнення локативних характеристик	г) ліпше нехай злий, чим дурний
5. Увиразнення темпоральних ознак	д) краще розум, ніж золото

Вправа 7

Кому б ви адресували поради, наведені нижче? Здійсніть співвідношення прислів'їв та приказок, що мають преференційний компонент, із їх потенційними адресатами:

1. Особа чоловічої статі (чоловік, хлопець)	а) краще полин їсти, як з нелюбом за стіл сісти
2. Дівчина, майбутня наречена	б) ліпше пташці на зеленій вітці, ніж у пана в золотій клітці
3. Жінка	в) лучче людям робити, ніж мачусі годити
4. Сироти, прийомні діти	г) ліпше їсти хліб з водою, ніж жити з жінкою лихою
5. Узагальнений суб'єкт	д) краще сім раз горіти, ніж один раз овдовіти

Вправа 8

Створіть хмару ключових слів, що вживаються у прислів'ях та приказках із преференційним компонентом. Зробіть висновок стосовно вживання цих слів, їх значення, впливу на структуру й вираження змісту преференційних паремійних висловлювань. Визначте, які образи є ключовими для прислів'їв та приказок із преференційним компонентом:

Краще полин їсти, як з нелюбом за стіл сісти; ліпше пташці на зеленій вітці, ніж у пана в золотій клітці; лучче людям робити, ніж мачусі годити; краще пізно, ніж ніколи; ліпше з водою злучитись, ніж з нелюбом заручитись; лучче нехай злий, чим дурний; краще погана дорога, ніж поганий супутник; краще жінка сварлива, ніж дурна.

Рисунок 2.1. Орієнтовний приклад хмари ключових слів, що вживаються у прислів'ях та приказках із преференційним компонентом

Учитель: Пропоную перейти до виконання завдань, пов'язаних із розвитком мовлення. Для цього вам слід розміститися у класі так, щоб кожен із вас мав напарника, адже я хочу запропонувати вам взяти участь у складанні діалогу

Вправа 9

Складіть діалог (5-7 реплік), орієнтуючись на запропоновані ситуації.

Ситуація 1. Ваш старший друг хоче взяти шлюб із дівчиною, яка має поганий характер. Послуговуючись прислів'ями та приказками із преференційним значенням, спробуйте відмовити його від прийняття цього рішення.

Ситуація 2. Ваша подружка зустрічається із хлопцем із багатой родини, ігноруючи інтерес до неї звичайного парубка. Послуговуючись

прислів'ями та приказками із преференційним значенням, спробуйте переконати її в тому, що нещире кохання не принесе їй щастя.

Ситуація 3. Ваш знайомий намагається оточувати себе людьми, які в усьому йому підкорюються, адже є недостатньо розумними та рішучими для прийняття самостійних рішень. За допомогою прислів'їв та приказок із преференційним значенням доведіть йому, що краще мати одного розумного товариша, ніж багато дурних.

Учитель: Дякую за змістовні та переконливі діалоги. Пропоную продовжити виховувати в собі творчу особистість. Для цього ми пограємо в гру «Театр мімів».

Вправа 10 «Театр мімів»

За допомогою жестів та рухів, без пояснення вголос значення паремій із преференційним значенням, обрана з кожного ряду пара учнів повинна показати своїм колегам по команді певне прислів'я або приказку із преференційним компонентом таким чином, щоб вони її якомога швидше вгадали й назвали впродовж означеного терміну часу. Завдання із пареміями надає вчитель.

Приклади паремій для роботи:

- а) краще полин їсти, як з нелюбом за стіл сісти;
- б) ліпше пташці на зеленій вітці, ніж у пана в золотій клітці;
- в) лучче людям робити, ніж мачусі годити;
- г) ліпше їсти хліб з водою, ніж жити з жінкою лихою;
- д) краще сім раз горіти, ніж один раз овдовіти.

V. Підведення підсумків уроку

Учитель: Отже, сьогодні нам вдалося здійснити поглиблення та вдосконалення знань із пареміології. Ми успішно пояснили значення прислів'їв та приказок із преференційним компонентом та ознайомилися із прикладами доречного їх уживання у власному мовленні. Як бачимо, паремії відіграють суттєву роль у творенні мовно-стилістичної

образності нашого мовлення, тож плекаймо вміння доречно та вдало ними в ньому послуговуватися.

2.3. Аналіз результатів експериментального навчання

Дослідження результативності форм роботи з використанням мультимедійних технологій навчання української мови в ЗЗСО проводилося на базі Карпилівського ліцею Рокитнівської селищної ради. Вибірка дослідження складалася з 28 осіб віком від 14 до 16 років – учнів десятого класу Карпилівського ліцею Рокитнівської селищної ради.

У дослідженні використовувалися такі онлайн-платформи для тестування, як Kahoot та Online Test Pad. Коротко розглянемо функціонал кожної з них.

Зразок вступного інтерфейсу платформи Kahoot представлено на рисунку 2.2.

Рисунок 2.2. Зразок вступного інтерфейсу платформи Kahoot

Платформа Kahoot містить можливість перегляду правильної відповіді на тестове запитання одразу ж після вибору варіанту. Це

дозволяє користувачеві вести облік власної поточної успішності під час виконання тестових завдань (Рисунок 2.3.).

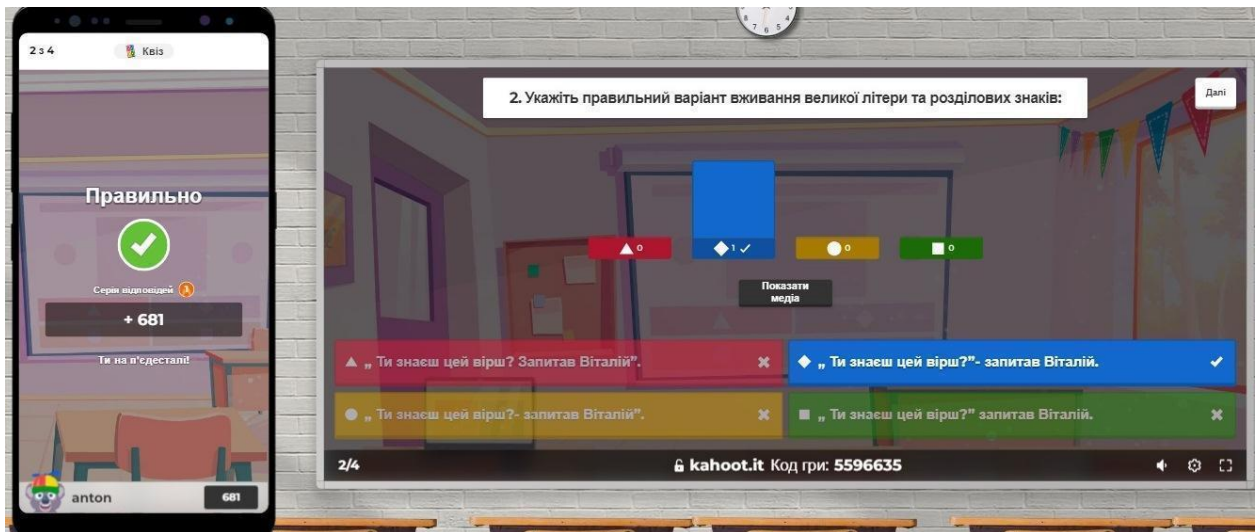

Рисунок 2.3. Зразок інтерфейсу платформи Kahoot після надання відповіді на тестове запитання

Зразок представлення результатів проходження тесту в інтерфейсі платформи Kahoot представлений на рисунку 2.4.

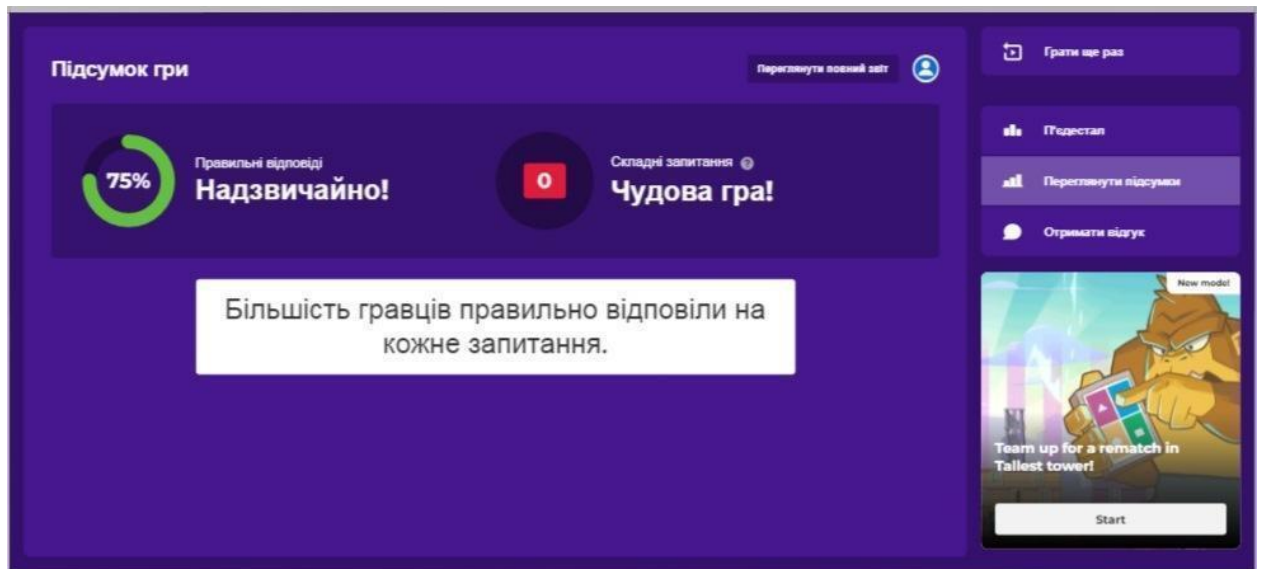

Рисунок 2.4. Зразок представлення результатів проходження тесту в інтерфейсі платформи Kahoot

Зразок вступного інтерфейсу представлено на рисунку 2.5.

Тести з української мови для 10-11 класів 00:00

Тест з української мови для учнів 10-11 класів, для загальної перевірки якості знань учнів та впевності в їх готовності до зовнішнього незалежного оцінювання.

Інструкція до тесту

Всі тести мають по чотири варіанти відповіді, серед яких **лише один правильний**. Виберіть правильний, на Вашу думку, варіант відповіді та позначте його. **Невідмічені варіанти не будуть враховуватися.**

Кількість питань у тесті: 12

Далі

Автор: /

Рисунок 2.5. Зразок вступного інтерфейсу платформи Online Test Pad

Зразок інтерфейсу проходження тесту на платформі Online Test Pad представлено на рисунку 2.6.

Тести з української мови для 10-11 класів 00:10

1 1 з 12

Літеру **и** треба писати на місці пропуску в усіх словах рядка:

- ☐ пр..бережний, пр..вілля;
- ☐ пр..важкий, пр..дбати;
- ☐ пр..здоровий, пр..морозити.
- ☐ пр..буття, пр..довгий;

Далі Завершити

Автор: /

Рисунок 2.6. Зразок інтерфейсу проходження тесту на платформі Online Test Pad

Зразок представлення результатів проходження тесту в інтерфейсі платформи Online Test Pad представлений на рисунку 2.7.

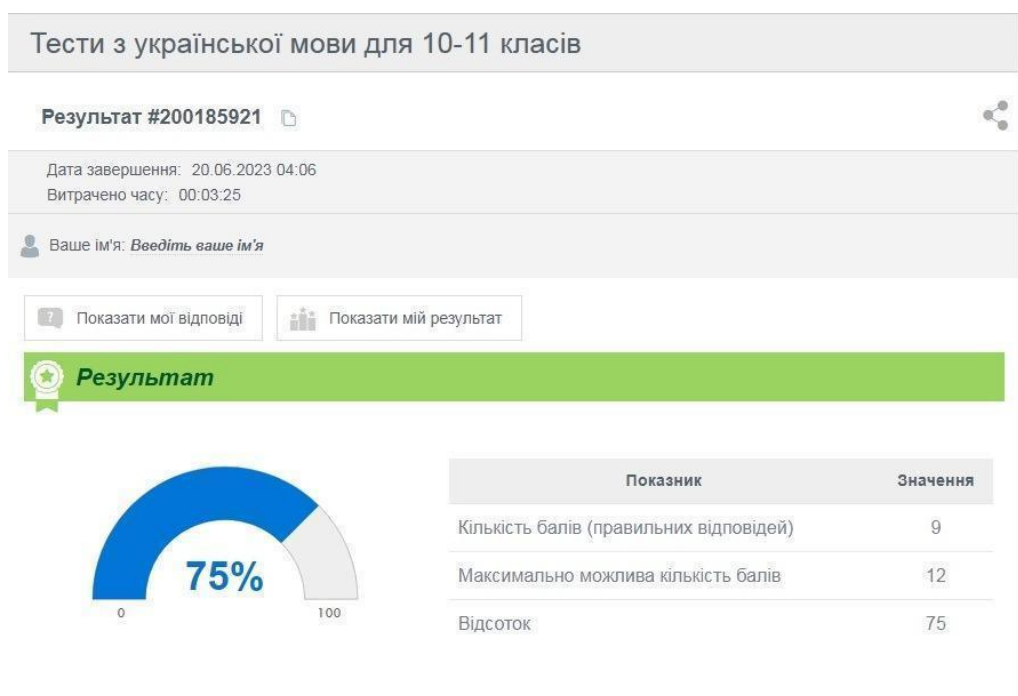

Рисунок 2.7. Зразок представлення результатів проходження тесту в інтерфейсі платформи Online Test Pad

Для проведення експерименту використовувалися готові тестові контрольні роботи, розміщені на кожній із залучених онлайн-платформ. Із метою перевірки ефективності використання тестових технологій навчання української мови в ЗЗСО учням десятого класу було запропоновано анкету, яка була покликана з'ясувати оцінювання ними якості представлення навчальних тестових матеріалів. Анкета складалася із п'яти питань, що наведені нижче.

Анкета оцінювання якості представлення навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad

1. Дайте оцінку відповідності навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad віковим нормам і вимогам.
2. Дайте оцінку зручності інтерфейсу навчальних онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad.

3. Дайте оцінку доступності представлення навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad.

4. Дайте оцінку доступності представлення результатів проходження навчального тестування на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad.

5. Оцініть, чи змогло використання навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad збільшити Ваш інтерес до навчання та спонукати до проходження нових тестів за допомогою цих сервісів.

Відповідь на кожне запитання оцінювалося за шкалою від 1 до 5, де 1 – максимально негативна оцінка навчального потенціалу онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad, а 5 – навпаки, найвища оцінка навчального потенціалу названих сервісів.

За підсумками відповідей на перше запитання анкети «Дайте оцінку відповідності навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad віковим нормам і вимогам» були отримані такі результати.

20% учасників опитування дали вищу оцінку віковій відповідності матеріалів платформи Kahoot, співвідносну із балом «4». На їхню думку, завдання цілком відповідають віковим особливостям учнів 10 класу, проте вони завжди можуть бути побудовані більш досконало в цьому плані.

Оцінку «5» платформі Kahoot дали 10% опитаних учнів. Представники цієї групи учнів повністю задоволені можливостями, що надає зазначена платформа.

Серед оцінок вікової відповідності матеріалів онлайн-платформи Online Test Pad у групі десятикласників домінували високі показники, представлені оцінками «5» (50% опитаних) та «4» (30% опитаних). Учасники дослідження, що оцінили Online Test Pad подібним чином, відзначили, що, на їхню думку, ця платформа цілком відповідає віковим особливостям учнів старших класів, оскільки представлення тестового

матеріалу на ній є лаконічним, витриманим у діловому стилі, що не змушує відволікатися від виконання тесту, і, як наслідок, дозволяє отримати за підсумками його виконання кращі результати.

20% учасників дослідження оцінили вікову відповідність тестових завдань, розміщених на платформі Online Test Pad, за допомогою балу «3». Подібна оцінка викликана тим, що, на їхню думку, тестові завдання, представлені на згаданій платформі, є занадто сухими та одноманітними.

Візуально співвідношення оцінок учнями десятого класу вікової відповідності матеріалів навчальних онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad представлене на рисунку 2.8.

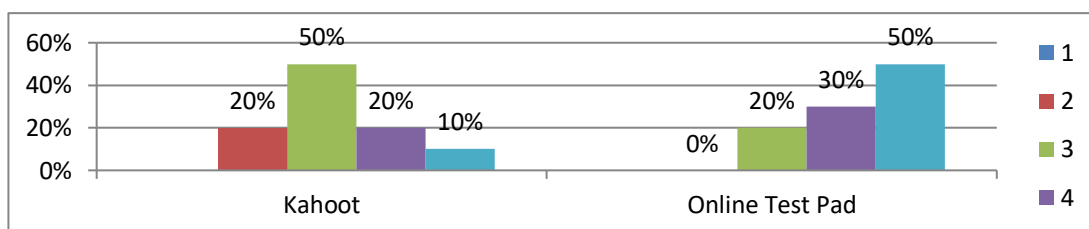

Рисунок 2.8. Співвідношення оцінок учнями десятого класу вікової відповідності матеріалів навчальних онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad

Оцінку «5» платформі Kahoot дали 10% опитаних учнів. Представники цієї групи учнів повністю задоволені можливостями інтерфейсу зазначеної платформи.

Серед оцінок якості інтерфейсу онлайн-платформи Online Test Pad у групі десятикласників було відзначене домінування високих показників, співвідносних із оцінками «5» (60% опитаних) та «4» (30% опитаних). На думку учнів десятого класу, платформа Online Test Pad побудована максимально зручно для людини, що збирається проходити тест: на ній відсутні зайві компоненти, що можуть відволікати від проходження тесту,

а сам інтерфейс є інтуїтивно зрозумілим та виключає необхідність витратити час на додаткове з'ясування умов проходження тестування, що часто трапляється під час роботи із не знайомою до того платформою. Окрім того, учасники дослідження підкреслили, що лаконічне оформлення платформи є приємним для зорового сприйняття, оскільки зайве мерехтіння кольорового оформлення негативно впливає на стан зору.

10% учасників дослідження оцінили зручність інтерфейсу навчальної онлайн-платформи Online Test Pad, за допомогою балу «3». Подібна оцінка викликана тим, що, на їхню думку, тестові завдання, представлені на згаданій платформі, є занадто сухими та одноманітними.

Візуально співвідношення оцінок учнями десятого класу зручності інтерфейсу навчальних онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad представлено на рисунку 2.9.

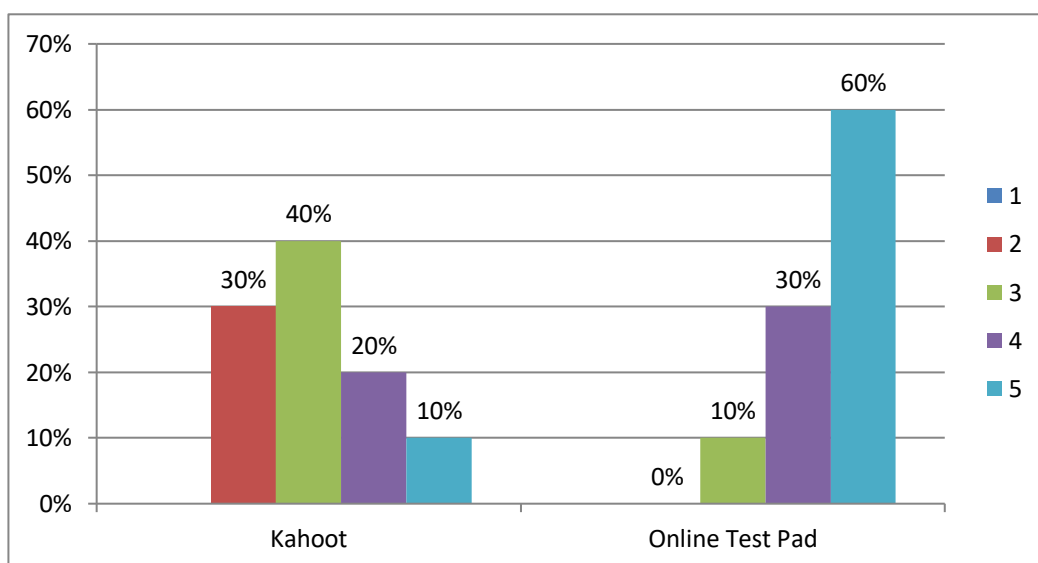

Рисунок 2.9. Співвідношення оцінок учнями десятого класу зручності інтерфейсу навчальних онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad

Серед оцінок доступності представлення навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформі Online Test Pad у групі десятикласників було відзначене домінування високих показників, співвідносних із оцінками «5» (50% опитаних) та «4» (30% опитаних). На думку учнів десятого класу, тестові завдання на платформі Online Test Pad представлені в максимально зручному вигляді. Серед переваг цієї платформи учні десятого класу відзначають чіткість запропонованих інструментів, зокрема, наявність загального пояснення-інструкції перед виконанням тестового завдання, використання єдиної кнопки для підтвердження обраного варіанту відповіді, відсутність компонентів, які можна тлумачити двояко, тощо.

20% учасників дослідження оцінили доступність представлення навчальних тестових матеріалів у межах навчальної онлайн-платформи Online Test Pad, за допомогою балу «3». Подібна оцінка інспірована тим, що зазначені десятикласники вважають запропоновані тестові завдання такими, що не містять творчої складової, що спричинене, на їхню думку, тим, що зазначена платформа не надає достатніх можливостей для формулювання й розміщення подібного роду завдань.

Візуально співвідношення оцінок учнями десятого класу доступності представлення навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad представлене на рисунку 2.10.

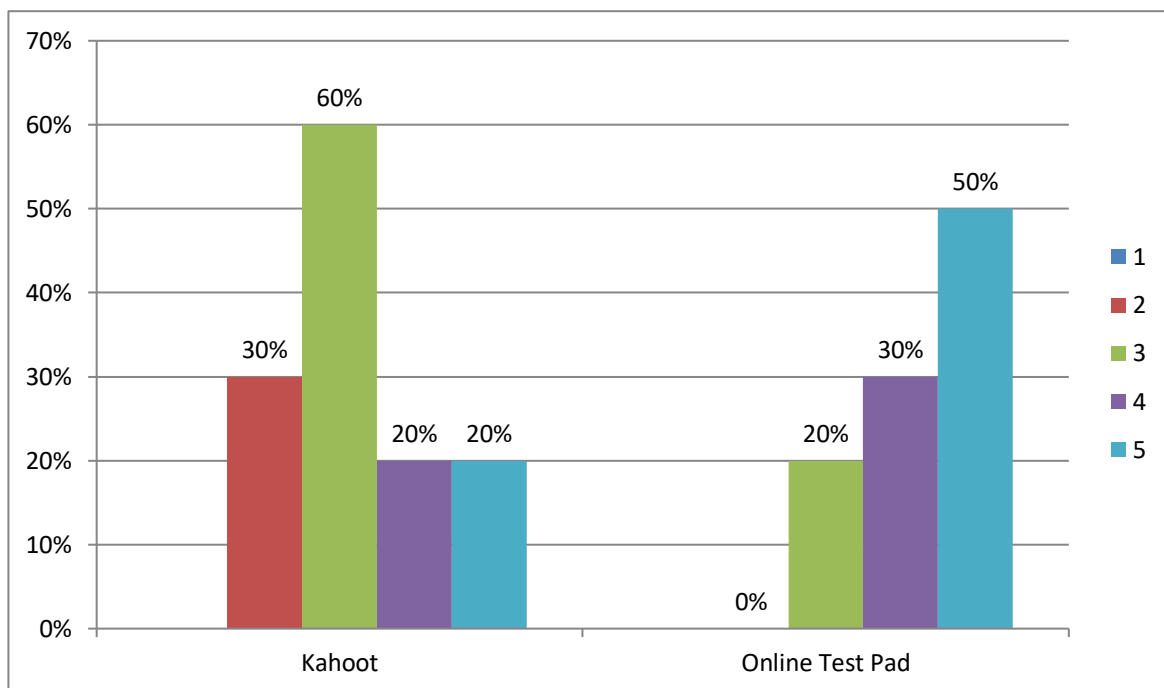

Рисунок 2.10. Співвідношення оцінок учнями десятого класу доступності представлення навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad

Серед оцінок доступності представлення результатів проходження навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформі Online Test Pad у групі десятикласників було відзначене домінування високих показників, співвідносних із оцінками «5» (40% опитаних) та «4» (40% опитаних). На думку учнів десятого класу, результати виконання тестових завдань на платформі Online Test Pad представлені максимально доступно. Так, наприкінці проходження того чи іншого тесту кожен учень може побачити як картину загальної успішності, так і ті питання, із відповідями на які учасник тестування припустився помилок.

10% учасників дослідження оцінили доступність представлення результатів тестування у межах навчальної онлайн-платформи Online Test Pad, за допомогою балу «3», ще 10% десятикласників оцінили цей елемент функціоналу навчальної платформи балом «2». Подібна оцінка викликана,

передусім, тим, що зазначені учні прагнуть бачити проміжні результати виконання тестових завдань, а навчальна онлайн-платформа Online Test Pad такої можливості не надає, маючи в своєму арсеналі лише можливість перегляду загального результату.

Візуально співвідношення оцінок учнями десятого класу доступності представлення результатів виконання навчальних тестових завдань на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad представлено на рисунку 2.11.

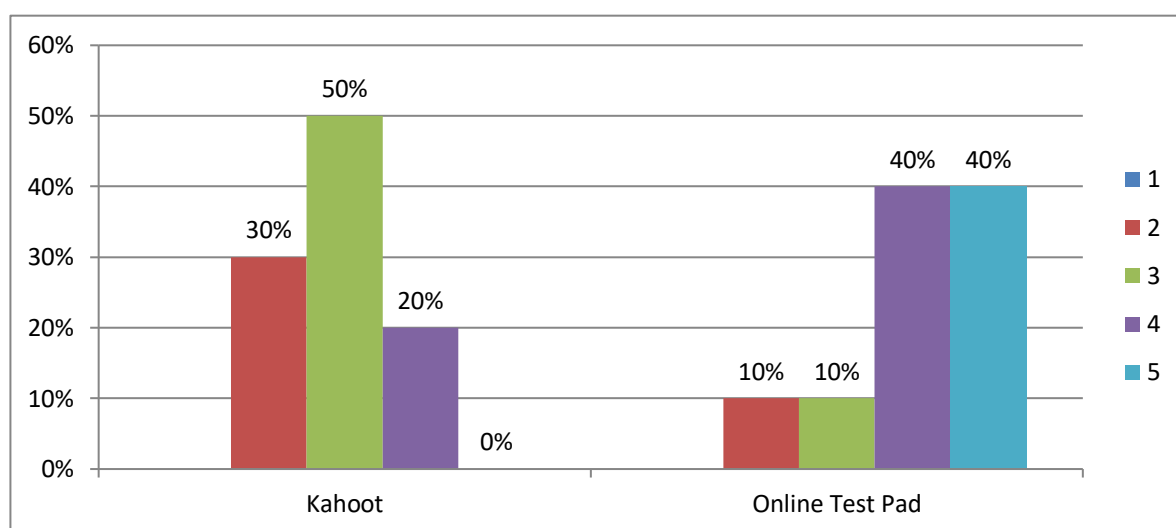

Рисунок 2.11. Співвідношення оцінок учнями десятого класу доступності представлення навчальних тестових матеріалів на онлайн-платформах Kahoot та Online Test Pad

Серед оцінок впливу тестових завдань онлайн-платформи Online Test Pad на навчальну мотивацію групи десятикласників було відзначено домінування високих показників, співвідносних із оцінками «5» (60% опитаних) та «4» (30% опитаних). На думку учнів десятого класу, чіткість та зрозумілість тестових завдань, представлених на платформі Online Test Pad, спонукає їх до подальшого проходження тестів саме на цій платформі, викликає в учнів упевненість у тому, що цей варіант

підготовки до ЗНО є ефективним та дозволить їм отримати позитивний навчальний результат.

10% учасників дослідження оцінили вплив тестових завдань навчальної онлайн-платформи Online Test Pad на свою навчальну мотивацію за допомогою балу «3». Подібна оцінка викликана, передусім, тим, що зазначені учні не вірять у те, що за допомогою запропонованих тестів можна успішно підготуватися до ЗНО, бо там, буцімто, будуть зовсім інші завдання.

Візуально співвідношення оцінок учнями десятого класу впливу використання онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad на підвищення навчальної мотивації представлено на рисунку 2.12.

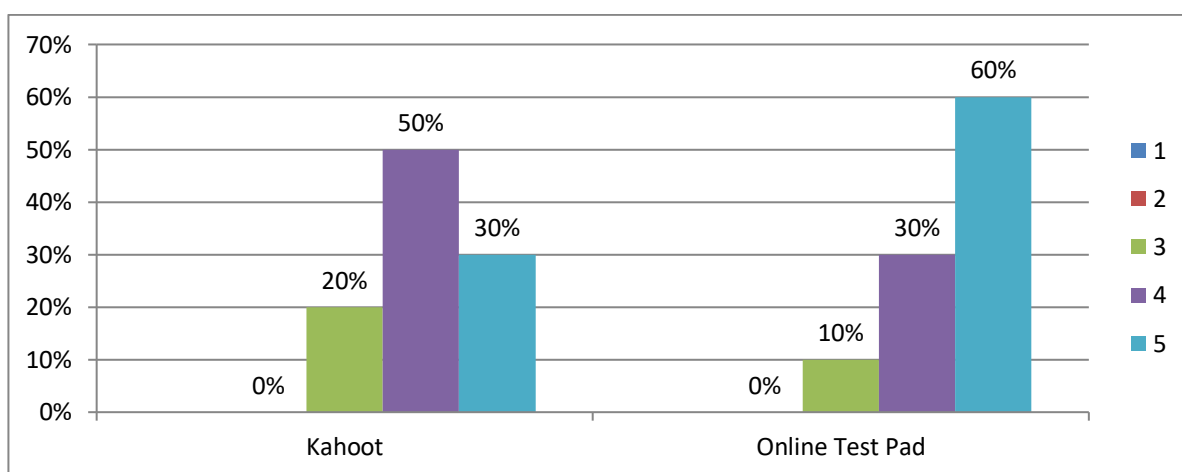

Рисунок 2.12. Співвідношення оцінок учнями десятого класу впливу використання онлайн-платформ Kahoot та Online Test Pad

Десятикласники надають перевагу платформі Online Test Pad, вважаючи її більш ефективною для проведення навчальних тестувань, ніж онлайн-платформу Kahoot. Така думка учнів десятого класу підкріплюється чіткістю й доступністю запропонованих на платформі Online Test Pad завдань, прозорістю подання отриманих результатів, здатністю зацікавити та мотивувати до нових навчальних досягнень.

Висновки до розділу 2

В умовах старшої школи мультимедійні технології в силу своєї гнучкості, пристосованості і високої результативності навчання можуть бути використані на будь-якому етапі навчання (початковий етап: створення стійкого комунікативного ядра, підтримка глибокої зацікавленості, яка служить стимулом для продовження вивчення української мови на середньому і старшому етапах; середній етап: активізація набутих раніше знань та умінь у сфері мовного спілкування, практичне засвоєння лінгвокраїнознавчих та соціокультурних аспектів шляхом створення комунікативних умов, близьких до «живого» спілкування; старший етап: вдосконалення умінь мовленнєвої взаємодії, розширення комунікативного словникового запасу учнів, активізація вживання комунікативно-значущих граматичних конструкцій, створення мотивації для подальшого самовдосконалення учнів).

Маючи у своєму розпорядженні і в учнів мобільні пристрої, викладач може використовувати додатки, що містять засоби доповненої реальності, на уроках у старших класах. Існує цілий набір мобільних додатків доповненої реальності, які можуть успішно використовуватися в освітніх цілях.

Мультимедійні технології можуть використовуватися як основа для розробки освітніх проєктів та навчальних систем. У таких випадках потрібне володіння спеціальними середовищами розробки та 3D-моделювання, а результати надалі можуть використовуватися з освітньою метою як у школі, так і у вищих навчальних закладах.

Дослідження результативності форм роботи з використанням мультимедійних технологій навчання української мови в ЗЗСО проводилося на базі Карпилівського ліцею Рокитнівської селищної ради.

Вибірка дослідження складалася з 28 осіб віком від 14 до 16 років – учнів десятого класу Карпилівського ліцею Рокитнівської селищної ради.

У дослідженні використовувалися такі онлайн-платформи для тестування, як Kahoot та Online Test Pad.

Десятикласники надають перевагу платформі Online Test Pad, вважаючи її більш ефективною для проведення навчальних тестувань, ніж онлайн-платформу Kahoot. Така думка учнів десятого класу підкріплюється чіткістю й доступністю запропонованих на платформі Online Test Pad завдань, прозорістю подання отриманих результатів, здатністю зацікавити та мотивувати до нових навчальних досягнень.

ВИСНОВКИ

За підсумками проведеного дослідження було реалізовано такі його завдання:

1. Проаналізовано феномен інтерактивного навчання на уроках української мови. Інтерактивні види робіт роблять заняття більш цікавим, живим, виховують свідоме ставлення до навчальної праці, активізують розумову діяльність, дають можливість багаторазово повторювати матеріал, допомагають викладачеві пояснювати і постійно контролювати знання, вміння і навички у всієї аудиторії.

Вчитель отримує можливість реально здійснити індивідуальний підхід до учнів: враховувати їх здібності, темп роботи; при розподілі на групи давати завдання, диференційовані за складністю, за обсягом навчального матеріалу. Більш ефективними методами з розвитку основних сфер особистості учня є інтерактивні методи, а саме ігрові технології, вирішення проблемних завдань, робота в малих групах.

2. Описано типологію мультимедійних технологій організації навчального процесу в старших класах. Відзначено, що використання мультимедійних засобів відкриває нові перспективи у сфері викладання української мови та сприяє реалізації оптимальних педагогічних умов.

Підкреслено, що в ході використання мультимедійних технологій на уроках української мови можливе застосування п'ятикомпонентної структури уроку, що складається з етапу цілепокладання, підготовчого етапу, безпосереднього перебігу уроку, підбиття підсумків та пояснення домашнього завдання. Кожен із зазначених етапів містить забезпечення інструментальної основи передбачених у плані уроку операцій із допомогою мультимедійних технологій.

2. Проаналізовано ефективність застосування мультимедійних технологій інтерактивного навчання на уроках української мови у старших класах.

У дослідженні використовувалися такі онлайн-платформи для тестування, як Kahoot та Online Test Pad. Десятикласники надають перевагу платформі Online Test Pad, вважаючи її більш ефективною для проведення навчальних тестувань, ніж онлайн-платформу Kahoot. Така думка учнів десятого класу підкріплюється чіткістю й доступністю запропонованих на платформі Online Test Pad завдань, прозорістю подання отриманих результатів, здатністю зацікавити та мотивувати до нових навчальних досягнень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андріянова О. Ю., Каськова Л. Ф., Янко Н. В., Яценко П. І. Використання мультимедійних технологій в навчальному процесі під час дистанційного навчання. *Вісник проблем біології медицини*. 2021. Вип. 3 (161). С. 181–184.
2. Архипенко Л. М. Про інноваційні технології в процесі навчання української мови як іноземної. *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти: збірник наукових статей за матеріалами XVI міжнар. наук.-практ. конф., 19 жовт. 2021 р.* Харків: Іванченка І.С., 2021. С. 126–130.
3. Афанасьєва Л., Смирнова М. Використання інноваційних мультимедійних технологій на заняттях з іноземної мови в технічному університеті. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: Серія «Філологія». 2019. № 6 (74). С. 158–161.
4. Бакум З. П., Пальчикова О. О., Костюк С. С. Навчання іноземних мов: крос-культурний підхід. Тернопіль: ФОП Осадца Ю. В., 2019. 288 с.
5. Бондаренко Н. В. Традиційні методи навчання української мови: сучасний контекст. Київ: Педагогічна думка, 2020. С. 23–24.
6. Бондаренко Н. В. Текст-метод і досвід його ефективного застосування у навчанні мови. *The world of science and innovation. Abstracts of the 7th International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. London, United Kingdom, 2021. P. 369–378.
7. Бондаренко Н.В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання. *Молодь і ринок*. 2019. Вип. 7 (174). С. 130–135.

8. Васецька Л. І., Соловйова О. В. Упровадження мультимедійних технологій у навчальний процес: проблеми і перспективи. *Викладання мов у вищих навчальних закладах*. 2019. Вип. 34. С. 30-40.

9. Васецька Л.І., Соловйова О. В. Інновації в навчанні мови іноземних студентів на довузівському етапі підготовки: методи, підходи та технології. *Гуманітарні виміри сучасної медичної освіти*: колективна монографія. Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. С. 75–89.

10. Василиків І. Основні проблеми та шляхи впровадження мультимедійних технологій в початковій школі. *Молодь і ринок*. 2019. № 1 (168). С. 62–66.

11. Веретюк Т. Формування іншомовної граматичної компетенції за допомогою відеоматеріалів (на прикладі відеохостингу YouTube). *Актуальні питання гуманітарних наук* : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. І. Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. І. Франка ; [ред.-упоряд.: М. Пантук, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Гельветика, 2022. Вип. 52, т. 1. С. 199–204.

12. Винницька Н., Жигайло О. Особливості застосування мультимедіа-технологій в сучасній системі освіти. *Молодь і ринок*. 2023. № 2 (210). С. 109–112.

13. Волошина О. В. Використання мультимедійних технологій у вивченні іноземних мов у закладах вищої освіти. *Актуальні питання теорії та практики в галузі права, освіти, соціальних та поведінкових наук – 2020*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 23–24 квітня 2020 р: у двох томах. Т. 2. / гол. ред.: О. М. Тогочинський. Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів: Академія ДПтС, 2020. С. 338–340.

14. Воротникова І. П. Досвід використання е-підручників і електронних засобів навчального призначення в умовах цифровізації

загальної середньої освіти України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 71. С. 23–39.

15. Голуб Н. Підручник української мови як засіб соціалізації учнів ліцею. *Проблеми сучасного підручника*. 2020. Вип. 24. С. 47–54.

16. Голуб Н. Б., Горошкіна О. М. Трансформація методу роботи з підручником у контексті компетентнісного підходу. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2022. Вип. 50. С. 145–150.

17. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: поради молодим науковцям. Київ–Вінниця : Вінниця, 2008. 278 с.

18. Горбатюк Р. М., Тулашвілі Ю. Й. Мобільне навчання як нова технологія вищої освіти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2019. Вип. 27. С. 31–34.

19. Горошкіна О. Зміст і структура сучасного шкільного підручника української мови в компетентнісному вимірі української освіти. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 57–66.

20. Горошкіна О.М., Бондаренко Н. В., Новосьолова В.І., Попова Л.О. Методи навчання української мови у версії вчителів-предметників. *Проблеми сучасного підручника*. 2021. Вип. 27. С. 55–63.

21. Груба Т. Л. Методика формування мовної особистості старшокласника на уроках української мови (профільний рівень) : дис. д-ра пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 524 с.

22. Джурило А. П. До питання про електронний підручник як елемент освітнього середовища. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (14 травня 2019 р.)*. Київ: Педагогічна думка, 2019. С. 45–46.

23. Дігтяр О. Ю. Проблеми дистанційного навчання іноземних мов у вузі. *Світ науки, культури, освіти*. 2019. № 1 (74). С. 356–357.

24. Димань Н., Данілова О., Бадран Є. Інтерактивні прийоми викладання української мови як іноземної: від теорії до практики. *Український Педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 122–127.
25. Дирда І. А. Розвиток полікультурної компетентності іноземних студентів на основному етапі навчання української мови : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Кривий Ріг, 2019. 253 с.
26. Дубініна Н. В. Технологія застосування засобів мультимедіа у процесі підготовки студентів інженерно-будівельних вишів до здійснення освітньої та майбутньої професійної діяльності (на прикладі інтегрованих занять зі спеціальних компонентів та англійської мови). *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 5 : Педагогічні науки : реалії та перспективи : зб. наук. праць. Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 90. С. 47–52.
27. Засєкіна Т. Інтеграція знань засобами навчальної книги. *Проблеми сучасного підручника*. 2020. Вип. 25. С. 57–64.
28. Засєкіна Т., Тишковець М. Формування ключових компетентностей засобами підручника. *Проблеми сучасного підручника*. 2019. Вип. 22. С. 86–96.
29. Іванова Л. В., Джабраїлов Д. В. Дослідження впливу мультимедійних технологій на якість засвоєння навчального контенту. *Автоматизація технологічних і бізнес-процесів*. 2022. Вип. 14. С. 4–10.
30. Ілійчук Л. В. Електронні підручники для Нової української школи: досвід впровадження та пропозиції. *Continuing Professional Education: Theory and Practice*. 2020. Вип. 4. С. 83–89.
31. Канюк О. Основні переваги та недоліки вивчення іноземної мови студентами немовних спеціальностей в умовах дистанційної освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич: Гельветика, 2022. № 50. С. 296–303

32. Карплюк С. О. Особливості цифровізації освітнього процесу у вищій школі. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку*: матеріали методологічного семінару НАПН України (Київ, 4 квітня 2019 р.). Київ. С. 188–197.

33. Качмар Н., Церковник С. Застосування дидактичного сінквейну під час вивчення юридичної англійської у вищій школі. *Соціально-правові студії*: науково-аналітичний журнал. 2019. № 4(6). С. 124–129.

34. Коваленко А. Дистанційне навчання іноземної мови за умов пандемії: специфіка форм і методів роботи. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 35. Т. 3. С. 250–255.

35. Кодлюк Я. П., Чекрій І. І. Розробка і створення електронного підручника для закладів загальної середньої освіти (за матеріалами ЮНЕСКО). *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. Т. 81. С. 46–59.

36. Колеснік А. В., Тарасов А. Ф. Напрямки використання мультимедійного контенту. *Адаптивні технології управління навчанням ATL-2019*. 2019. С. 132-135.

37. Комар Б. В. Використання мобільних технологій у навчанні школярів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Том 73. № 5. С. 80.

38. Корп'як Н. П. Навчальні проекти на уроках фізики із використанням мультимедійних презентацій. *Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво*. 2019. № 36. С. 41–46.

39. Кузів М., Ничко О., Белінська І. Навчання комунікації за допомогою мультимедійних засобів на заняттях з іноземної мови. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: «Педагогічні науки». 2022. № 1. С. 90–96.

40. Ларіонов В., Хом'як К., Матвеев Г. Мультимедійні технології як засіб підвищення якості освіти. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2021. Т. 26. № 3. С. 82–96.
41. Лещенко Т. О. Жовнір М. М. Технологія подкастингу в руслі цифровізаційних тенденцій мовної освіти іноземних студентів-медиків. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2020. № 9. С. 41–53.
42. Малихін О., Рогова В. Сучасний підручник і його роль в умовах змішаного навчання. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 29. С. 117–124.
43. Мартинюк А. М. Мовна освіта в умовах глобалізації: виклики та перспективи. Київ: Видавництво “Ін Юре”, 2020. 240 с.
44. Морзе Н.В. Методика навчання інформатики: Навч. посіб.: У 3 ч. / За ред. М. І. Жалдака. - К.: Навчальна книга, 2004.- Ч. II: Методика навчання інформаційних технологій.- 287 с.
45. Назар М. М. Психологічні можливості інфокомунікативних і мультимедійних технологій у здійсненні сучасного навчання. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. Т. 2. № 2. С. 102–106.
46. Новіков М. М., Васта В. В. Щодо інноваційного та науково-метричного викладання юридичних дисциплін за мультимедійними технологіями. *Юридичний бюлетень: наук. журн. / редкол.: О.Г. Предместніков та ін. Одеса: ОДУВС, 2022. Вип. 24. С. 205–214.*
47. Новосьолова В.І. Реалізація методу спостереження в шкільному підручнику української мови. *Проблеми сучасного підручника: збірник тез Міжнародної науково-практичної інтернет конференції (20–21 травня 2021 р.)*. Київ: Педагогічна думка, 2021. С. 182–184.
48. Новосьолова В. І. Особливості формування навчально-дослідницьких умінь учнів на уроках української мови в умовах нової

української школи. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*. 2021. № 8 (346). Ч. 1. С. 181–197.

49. Новосьолова В. І. Адаптація методів навчання української мови до умов воєнного часу. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. Вип. 28. С. 90–99.

50. Новосьолова В. І. Використання підручника у шкільній мовній освіті: тенденції, виклики та перспективи. *Проблеми сучасного підручника*. 2023. Вип. 30. С. 112–121.

51. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців : монографія. Київ : Видавничий дім “Києво-Могилянська академія”, 2019. 356 с.

52. Осадча К., Осадчий В., Круглик В. Роль інформаційно-комунікаційних технологій підчас епідемій: спроба аналізу. *Ukrainian Journal of Educational Studies and Information Technology*. Vol. 8, Issue 1, 2020. С. 62–82.

53. Петрик Л.В. Медіадидактичний супровід іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи. *Освітологічний дискурс*. 2021. № 1 (32). С. 112–128.

54. Петрова К. К., Дейнеко Ж. В. Використання QR-кодів в освітній діяльності. *Поліграфічні, мультимедійні та web-технології* : матеріали молодіжної школи-семінару VII Міжнар. наук.-техн. конф., 17–21 травня 2022 р. Харків : ХНУРЕ, 2022. Т. 2. С. 70–73.

55. Подлевська Н. В., Ранюк О. П. Сучасні технології в навчанні української мови у новій українській школі. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. 2022. Вип. 206. С. 265–270.

56. Поздрань Ю. В., Зозуля І. Є., Франчук Н. Л. Сучасні тенденції в методиці викладання української мови за професійним спрямуванням. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. Т. 1. С. 94–98.

57. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: науково-методичний посібник / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. Київ, 2004. 192 с.
58. Романенко Ю., Балаховська Ю. Вимоги до електронних підручників української мови та літератури в умовах дистанційного навчання. *Українська мова і література в школі*. 2020. Вип. 2. С. 2–9.
59. Романченко А. П. Елітарна мовна особистість у просторі наукового дискурсу: комунікативні аспекти : монографія. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2019. 541 с.
60. Семеног О. М. Навчання української мови і літератури у вимірах ключових компетентностей : метод. посіб. Суми, 2023. 212 с.
61. Солошенко-Задніпровська Н. К. Роль мультимедійних технологій у покращенні процесу навчання іноземної мови. *Інформаційні технології в освіті та науці: Збірник наукових праць*. Випуск 13. Мелітополь-Запоріжжя: ФОП Однорог Т.В., 2023. С. 390–394.
62. Солошенко-Задніпровська Н. К. Можливості використання Інтернет-ресурсів у формуванні навичок аудіювання здобувачів немовних спеціальностей. *Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 23 лют. 2023 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків : [б. в.], 2023. С. 246–251
63. Тернова О. І. Використання мультимедійних технологій для розвитку міжкультурної компетенції студентів немовних вищих навчальних закладів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологія», 2020. Вип. 9 (77). С. 228–231.
64. Томашевська І. П. Сучасні мультимедійні технології в освітньому процесі вищої школи. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. 2022. № 207. С. 323–327.

65. Топузов О. Освітнє партнерство в системі загальної середньої освіти: теорія і методологія: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2021. 320 с.
66. Топузов О., Засєкіна Т. Концепція підручників як складників дидактичної системи адаптаційного циклу навчання. *Проблеми сучасного підручника*. 2022. Вип. 28. С. 191–201
67. Топузов О. М., Малихін О. В., Ярмольчук Т. М. Модель стратегії формування готовності майбутніх фахівців з інформаційних технологій до професійної діяльності. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. Т. 77. № 3. С. 205–222.
68. Триндюк В.А., Лобанова С.І. Використання вебресурсів для розвитку навичок аудіювання у студентів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. / [редкол.: А. В.Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2020. Вип. 70. Т. 4. С. 156–160.
69. Триндюк В., Лобанова С. Медіа засоби як ефективний механізм для розвитку мовленнєвих навичок на занятті з іноземної мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 60. Т. 5. С. 152–157.
70. Триндюк В.А., Мартинюк А.П., Губіна А.М. Розвиток soft skills засобами інтерактивних технологій (підручників) на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти. *Інноватика у вихованні*. Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 15. С. 225–235.
71. Триндюк В.А., Скробака Ю.С. Розвиток іншомовної граматичної компетентності засобами автентичних інформаційних новин. *Академічні студії*. Серія: Педагогіка. Видавничий дім «Гельветика». Вип. 1. 2022. С. 63–69.
72. Федоренко Л.О. Використання QR-коду в навчанні німецької літератури майбутніх перекладачів та вчителів. *Інформаційні технології і*

засоби навчання. 2021. Т. 84. № 4. URL:
<https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/3639>

73. Чапля В. Сучасні інформаційні технології в освіті як чинник формування «суспільства знань». *Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства*. 2019. С. 183–185.

74. Четверик В. К. Використання мобільних застосунків при вивченні іноземної мови як засіб організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Мовна освіта фахівця: сучасні виклики та тенденції* : матеріали V Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., Харків, 23 лют. 2023 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків : [б. в.], 2023. С. 282–288.

75. Четверик В. К. Сучасні мультимедійні ресурси для розвитку міжкультурної компетенції в контексті іншомовної підготовки здобувачів вищої освіти. *На перетині культур: сучасні тенденції в міжнародній комунікації* : тези доп. Міжнар. наук.-практ. дистантн. конф. / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого. Харків : [б.в.], 2023. С. 152–156.

76. Шевченко О. М. Інноваційні методи та сучасні інформаційні технології у навчанні української мови іноземних студентів: *Сучасна медична освіта: методологія, теорія, практика* : матер. Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю. (Полтава, 19 березня, 2020 р.). Полтава: УМСА. С. 256–258.

77. Шевченко О. М. Педагогічні умови підготовки іноземних студентів-медиків у процесі вивчення української мови. *Естетика і етика педагогічної дії* : зб. наук. пр. Інститут пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. 2019. Вип. 20. С. 178–187.

78. Шевчук М. Особливості опанування технологій роботи з мультимедійними засобами на уроках інформатики в початковій школі.

Наукові записки. Серія «Психолого-педагогічні науки». 2022. № 1. С. 84–90.

79. Штепа О. М. Сучасні компетентності на заняттях української літератури. *Нива знань*. 2020. № 1. С. 25–26.

80. Яненко Я. Мультимедійний творчий проєкт як інноваційна освітня технологія. *Освітологічний дискурс*. 2020. Вип. 31. С. 182–194.

81. Abdulrahaman M. Faruk N., Oloyede A., Surajudeen-Bakinde N., Olawoyin L., Mejabi O., Imam-Fulani Y., Fahm A., Azeez A. Multimedia tools in the teaching and learning processes: A systematic review. *Heliyon*. 2020. № 6. P. 1–14.

82. Chong Woo P., Dong-gook K., Sunyoung Ch., Hyo-Joo H.. Adoption of multimedia technology for learning and gender difference. *Computers in Human Behavior*. 2019. Vol. 92. P. 288–296.

83. Kumar T., Malabar S., Benyo A., Amal B. K. Analyzing multimedia tools and language teaching. *Linguistics and Culture Review*. 2021. № 5. P. 331–341.